

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
: kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bnr villamos vasut-
örház megállóhely.

1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

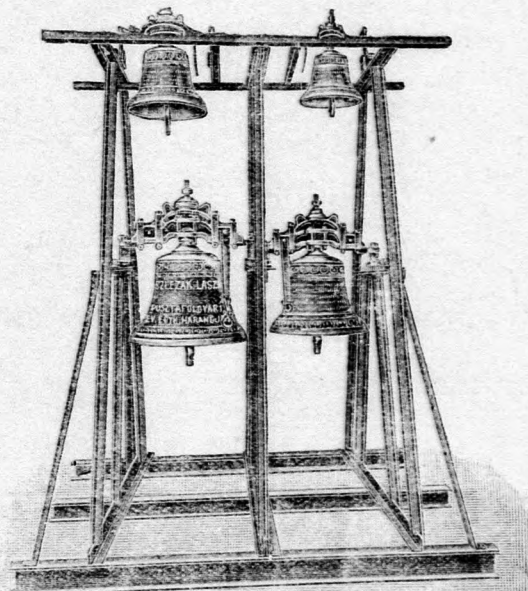
Budapest, VI., Frangepán-u.
77. szám. (Saját házában)

Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangozó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg szebb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határozatit meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelszereléseit, amelyek a terény falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legujabban a ceglédi, hőskei, zilahi, ráckevei, erzsébetfalvai, nyirmártonfalvai, makádi, veresegyházai, zólyomi, székelyudvarhelyi, kevacshidai, kiscsányosrói, katódfai, rimakokovai stb. református egyház nagyharangjait öntötte és vasállványokra helyezte, jelenleg önti a szentesi református egyház nagyharangjait.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségen utazik.

Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár .....

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mihály miniszteri tanácsos úr rendelésére.

Toronyórákat

gyárt minden nagyságban,
elsőrendű modern kivitel-
ben, sok évi jótállással a

Villamosóra- és
toronyóragyár

Budapest, Szív-utca 32.

Budapest székesfőváros szerződéses torony-
órási. Több aranyéremmel kitüntetett. Költsé-
gvetés díjtalan. Előnyös fizetési feltételek.

Kunz József és Tsa

es. és kir. udvari száll. kir. kiváltságos nagykereskedők

Budapest, V., Deák Ferenc-u. és Bécsi-u. sarok.

Vászon, asztalnemű, női és
uri divat-cikkek, menyasz-
szonyi kelelgye, uri és női
fehérneműek, gyermekruha,
szőnyeg, függöny, magyar házi-
ipari cikkek nagy áruháza.

Háborús imádságos könyvecskék.

Irta: **CSIKY LAJOS**, a Ferencz József-rend lovagja, nyug. theol. akad. tanár.

Sóhajok a szabadulás után.

Elmélkedések és imádságok hadifoglyok számára. Ára 20 fillér.

ISTENÉRT, HAZÁÉRT, KIRÁLYÉRT. Imádságok a hadbavonuló és már a harc téren küzdő katonák számára. Ára 20 fillér.

ISTENRE BÍZOM MAGAMAT. Sebesült és beteg katonák elmélkedése és imádságai. Ára 20 fillér.

A szeretet Istenének nevében. Elmélked. és imádságok hadrakelt atyánkfiaiért. Családi és magánhasználatra. Ára 20 fillér.

Petőfi legszebb harci költeményei. Összeállította: **Dr. KARDOS ALBERT.** Ára 20 fillér.

A fenti 5 könyvet, ha vegyesen rendeltetnek is:
 1 10 100 500 1000 darab vételénél
 20 fill. 18 fill. 15 fill. 14 fill. 12 fill. ért szállításuk.

EGYÉB UJDONSÁG:

Korszerű bibliai magyarázatok. Irta: **Torró Miklós.** Ára 2 korona.

Emlék a viharos időkből. Egyházi beszédek, melyeket az 1914. évi világháború idején tartott **Paulik János.** Ára 40 fillér.

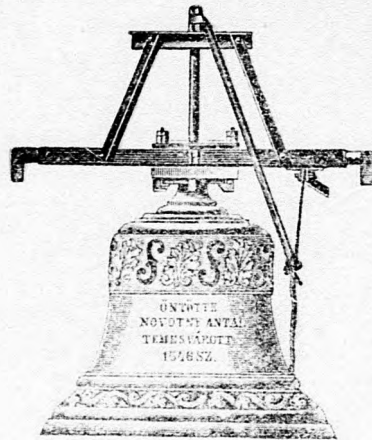
Portóra 1—1 könyvre 20 fillér beküldését kérjük.

A fenti könyvek megjelennek és kaphatók **HEGEDÜS és SÁNDOR** prot. irodalmi kiadóhivatalában **DEBRECENBEN.**

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár
 Temesvár, Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlékaszított

harangjait

melyek felső részükön a hegedűhöz hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és ezért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb har-

guak, mint régi modoruk. Hozzávetőleg 327 kg-os harang hangban egyenlő 467 kg-os régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyet nekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványok. Költségvetések és képes árajapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896 orsz. kiállításán millenniumi nagy-éremmel kitüntette.

A tisztelendő lelkész és tanár urak figyelmébe.

Elegáns, tartós minőségű, modern szabású **őszi és téli fiú- és leányka-ruhákat** szolid áron vásárolhatjuk az előnyösen ismert

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari és kamarai szállító férfi-, fiú- és leánykaruha telepénél
Debreczen, Piac-utca 51., Főpostával szemben.

* Árjegyzék kívánatra díjtalanul küldetik. *

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félfévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, lezáratok, előzár-
tások és hirdetési díjak küldendők. ::

Megnyitó beszéd

tartotta **György Endre** a máramarosugocsi egyház-
megye közgyűlésén.

Nagytiszteletű közgyűlés!

Egy emberöltő óta állok egyházunk szol-
gálatában, de ilyen nehéz körülmények között
még soha sem jöttem közgyűlésre s soha sem
üdvözölhettem az egyházmegyét.

Köztudomású dolog, hogy már évek óta
nehéz viszonyok között él egyházmegyénk népe.
Árvizek, a marha állomány megcsökkenése, ter-
méketlen évek s a gazdasági bajok után mintegy
fullajtárul megérkezett a háború.

Sőt, mintha ez sem volna elég, — a leg-
irtózatosabb járványos betegségek kitörése kü-
szöbön áll.

E bajok között valósággal megrokkant ke-
déllyel nézünk a jövő elé, már az anyagi gondok
miatt is. De talán nem kevésbé aggasztó, ha
magunkba szállva gondjaink lélektani okait ker-
essük s melyek egyrésztől egész civilizációnknak
helytelen irányba csapongását jelzik, — más-
résztől a lelki egyensúly azon megbomlását,
melyről már több ízben volt szerencsétlenségem
egyházmegyei gyűléseinken beszélhetni.

Szerintem ugyanis mindennek végső magva
az a tévelygés, — hogy folyton az anyagi gon-
dokkal törődünk, a mindennapi kenyérért aggó-
dunk. S az ebből származó irigykedés minden
rossz szenvedélynek rugója.

A magasabb érdekektől való teljes elfordulás,
az örök életről való megfélekedés a mindennapi
élet, a mai perc kedvéért, . . . a megfélekedés
a halálról, mélyen aláásta a kedélyek egykori
fenséges nyugalmát.

S most, midőn az anyagi csapások végig
száguldanak az országon, — kénytelenek vagyunk
látni, hogy ezekhez méltó társul járul a belső
lelki állapotok egytetemes meglazultsága. Úgy

annyira, hogy nem lehet eldönteni, hol van a
bajoknak igazi fészke és hogy hol van a nyug-
talanságnak főbb oka, a külső vagy a belső kö-
rülkényekben-e?

S ép úgy, mint ahogy az anyagi csapások
a legjobban neheznek a mi szegény vidékünkre,
— ép úgy erkölcsi és szellemi tekintetben is itt
nagyon nagy a nyomorúság nagytiszteletű köz-
gyűlés!

És még talán egy kevés vigasztalás keres-
hető abban, hogy ama szerencsétlen lelkiállapot,
amit így jelezni bátor voltam, nem csupán mi
nálunk található fel, hanem a világon mindenütt
mintegy a korszellem hatásaként.

És csupán vidékünk népének alacsonyabb
fokú értelmisége okozza, hogy nálunk erősebb,
durvább fokban nyilvánul az, mint másutt, ép
úgy, mint a hogy az anyagi nyomor is jobban
mutakozik itt.

E sivár állapotok között jól esik szemeimet
egy körülményre függeszteni, — és ez ad nekem
bátorítást a jövő iránt.

Hitünk, a praedestinatio hite most optimis-
must sugároz felénk az isteni akarat felett való
megnyugvásban.

Amit a nagy költő így fejez ki:

„Bizton tekintem mély sírom éjjelét!
Zordon, de óh nem, nem lehet az gonosz,
Mert a te munkád: ott is elszórt
Csontjaimat kezeid takarják.“

A praedestinatio nyilatkozik abban is, hogy
sem absolut jó, sem absolut rossz nem lehet e
világon.

Amikor Istennek sújtoló kezét érezzük min-
denütt, és mikor egész most felfordult világnéz-
letünk átalaklásának küszöbén vagyunk, nem-
csak a romokra kell tekintenünk, hanem a belső
erőket is keresnünk kell, melyek a jövőt kor-
mányozni fogják.

Én azt hiszem, az isteni szeretet, mely az anyák mosolyán keresztül, a gyermekeken át folyton csörgedez a világban: új világot fog teremteni számunkra: a kötelességteljesítés és a szeretet világát.

Biztató jeleink vannak már is.

A rémítő közönyösség, melyet tétlenül láttuk, hogy kígyó fészkeket tápláltunk, elmúlt. A folytonos rágalom, irigykedés, ellentétes érdekek késhegyig menő torzsalkodása, melyet politikai életünkben láttunk: ime a veszély pillanatában összeomlott.

Láttuk az országot egyesülve. Láttuk a különböző népeket köréje sorakozni amaz oltárnak, — melyet mégis csak jobban szeretnek, mert meleget is ad, — mint merész ábrándjaik csálóka lidércfényét.

Látjuk az újjászületést, amint a fű tavasszal, a végtelen nyomor törmelekei alatt lassan sarjadzani kezd.

S ha minden ember megérti, hogy életének minden pillanatában a halál gondolatával kell foglalkoznia, — és gondolnia kell arra, hogy bármikor a legfőbb számonkérő bíró előtt kell beszámolnia, miként teljesítette kötelességét: — akkor másként fogunk élni! S ez a háborús idő megtanít a halál gondolatának megszokására, megtanít arra, amit a francia bölcs mond, hogy „az élet sem nem gyönyör, sem nem fájdalom, hanem kötelesség.“

Ha így fogjuk fel az életet s teljesítjük Isten és emberek iránti kötelességeinket, — mint ahogy a mai idők egyes meghatós jelenségei e kötelességtudás felébredésére vallanak, — akkor e nehéz napokban nem áttalom kimondani, hogy Magyarország, s benne e mi kicsi világunk is, tevékenyebb s így boldogabb lesz, mint volt.

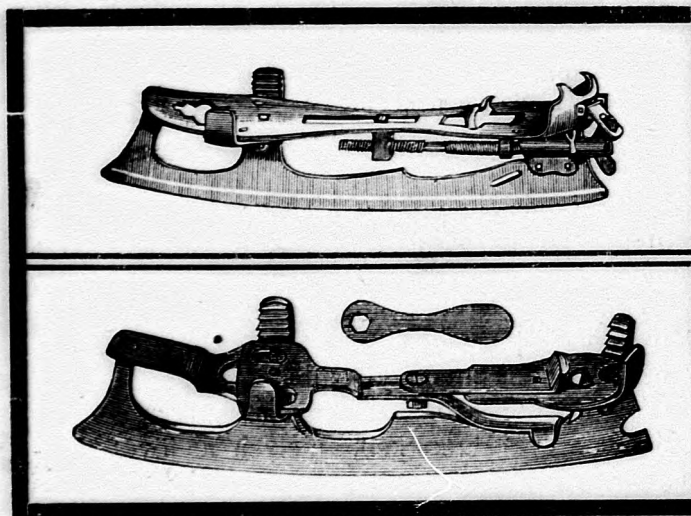
Járatlan úton.

Újévi egyházi beszéd háborús időben.

Alapige: Jósué III., 4. „...mert nem mentetek által azon az úton soha azelőtt.“

Életveszélyes vállalkozás volt átkelni a megáradt Jordán folyón kikelet idején, amikor a Libanon tágas hómezőin a tavaszi olvadások megkezdődtek. Ez a vakmerő feladat várt Jósuéra és vándorló népére. Mint népét szerető, azok sorsát szívén viselő hadvezér minden óvintézkedést megtett, hogy ez a csodával határos cselekedet veszedelem nélkül történjen meg. Vállaikra emelve legelől vitték a kiválasztott férfiak Izraél legféltettebb kincsét, a szövetség ládáját; a Jehova jelenlétének e szent tanúbizonyságát. Ez az arannyal gazdagon kivert láda, tetején a két csillogó szárnyú kérubimmal, — ez volt Izraél népének biztos útmutatója e veszedelmes időben. Mély tisztelete kifejezésekként illő távolságban ugyan, de nyomon követte azt. Különböznél is lelkökre kötötte Jósué, hogy a szent ládát éber figyelemmel kísérjék, egy percre se tévesszék el szem elől, hogy tévútra ne jussanak és halálos veszedelembé ne kerüljenek. A vigyázatra, a vezérlő kérubimok útmutatásaira nagy szükségük van most, nagyobb mint bármikor máskor, „mert nem mentek által azon az úton soha azelőtt.“ Az előttük levő út járatlan, ismeretlen, minden percben nagy veszélyt rejthet a számunkra.

Az óvatosság, a gondos tanács nem maradt eredménytelen. Jósué és népe szerencsésen végrehajtották az emberi vállalkozás egyik legcsodásabb hőstettét; baj nélkül átkeltek egy félelmesen megáradt hatalmas folyamon. A frigláda hü követése okozta ezt.

Korcsolyázók figyelmébe!

Ajánlom jól berendezett korcsolya raktáramat, ahol a legkülönfélébb korcsolyafajok készletben vannak, s az előre haladt idény miatt leszállított árban árusítatnak.

TÓTH GYULA

vaskereskedése Debrecenben, a városháza sarkán.
Telefon 29. szám.

I.

Amicsoda jó tanácsokat adott Jósué népének a Jehova nevében, épen olyanokra van nekünk is szükségünk. Valamennyiünk előtt töretlen, ismeretlen út az, amelyen e földi lét ideje alatt végig kell zárándokolnunk. Egyetlen-egyszer meggyünk pedig csak rajta át; sem azelőtt, sem azután többet sohasem. Csoda-é hát, ha nem ismerjük?! Minden ránk jövő perc új perc, minden nap új nap, minden esztendő új esztendő nekünk. Más emberek lehet, hogy jártak már azon az úton, amelyen nekünk végig kell vándorolnunk, de nekünk teljesen új, ismeretlen. Új sikerek, új veszteségek, új örömök, új keservek vároznak reánk annak minden fordulóján. Egész életünk folyása nem egyéb, mint megismerése újabb és újabb tapasztalatoknak, amiket odáig nem ismertünk; mert azon az úton, melyen azzal találkoztunk, azelőtt még sohasem jártunk. Hasonló körülmények lehetnek életünkben többször is, de teljesen kettő soha sincs egyenlő. Ha bölcs tapasztalatot szereztünk az egyikben, nem használ az rajtunk a másikban. Az ifjúkor tanulságait a férfikor nem használhatja; sem ezért az öreg korban lévő. Élettapasztalataink csak akkor lennének megbízható vezéreink, ha életünket újra lehetne kezdenünk.

Egy-egy nagy határkövénél az életünknek jutnak leginkább eszünkbe ezek a gondolatok. Amikor kissé megpihenünk és a már megtett útra mégegyszer visszatekintünk. Minden új esztendő ilyen megállásra készítő határköve életünknek. Elgondolkozunk azon, hogy minden új esztendő más és más úton talált volt bennünket idáig. Most vídám reménykedéssel, tele egyféle vágygal, tervvel, bizakodva léptük át annak küszöbét, máskor meg a bús lemondás, a keserű csalódás bánatos érzései között értük azt el. De

annyira új, meglepő, szomorú még egy új esztendeje sem volt életünknek, mint ez a mostani, amikor irtózatossá elkeseredéssel, ádáz dühvel zúg a világháború orkánja a nemzetek felett; amikor soha nem álmodott nagy változásokat hozhat reánk minden óra, minden perc; amikor nemzetek születnek, nemzetek pusztulnak, régi világok dőlnek romba s új világok támadnak a helyén. Amikor az egész világ egy szédítő chaos; csak a Mindenható a megmondhatója, minő ismeretlen új szellemi, erkölcsi alakulások lesznek majd belőle. Ehez hasonló ismeretlen úton még sohasem jártunk. Ha valaha volt tehát, most igazán égető szükségünk van hűséges, megbízható útmutatóra, hogy el ne tévedjünk e tengerek vértől, könnytől áradozó rettentő napokban. És ha megtaláljuk, megsokszorozott éberséggel, szívós kitartással kell annak nyomdokait követnünk, nekünk egyes embereknek ép úgy, mint a nemzetnek, hogy az egymással élet-halálharcot vívó eszmék, erők, hatalmas vihara el ne söpörjön bennünket. De vajjon hol találjuk meg a biztos útmutatót?! Mi magunkban nem; ezt már láttuk. Élettapasztalataink most nem elégségesek. Embertársaink közt sem. Nem azért, mintha nem volna az emberekben elég jó akarat, avagy élettapasztalat, hanem mert a legnagyobb jóakarat és a legbölcsőbb élettapasztalat mellett is adhatnak nekünk embertársaink oly rossz tanácsot, amit követve keservesen megsirathatunk. A felebaráti szívből eredő jó tanácsadás végtelenül nemes cselekedett, de legtöbbször keveset ér. Mert nem talál reánk. Egymástól teljesen eltérő természetű teremtmények vagyunk, kettő sincsen egyforma közöttünk. Más a testünk, más a lelkünk, más az erkölcsünk. Eltérők a gondolat-, az érzelmevilágunk; ezerféle apró dologban különbözünk egymástól. Ezért van az, hogy ami egyik embernek áldás, átok az a másiknak, ami jótétemény

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.
AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. oooo

ÁRJEGYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

*

az erős akaratúnak, romlás az érzélgős szívünek és ami megbecsülhetetlen kincs a szegénynek, értéktelen semmiség a gazdagnak, ami becses ma, holnap már nem érhet semmit. Az emberi jó tanács értéke mindig az egyén jellemétől, természetétől, élet körülményeitől függ. Ezért megbízhatlan útmutató az, különösen az az olyan megpróbáló nehéz időkben, mint az a mostani, amikor az eddig szilárdnak vélt emberi elméletek, eszmék, sőt egész lelki világok hitvány kártyavárak gyanánt omlanak össze. Egyetlen-egy emberi tanács volt maradandó, becses; az, amit Jósue adott volt népének, hogy t. i. kövessék hűséges gonddal a Jehova frigyládáját.

II.

Az ennél fogva Jósue után nekem is egyetlen jó tanácsom e vérrel, könnyel kezdődő új esztendőben, hogy kövessük ennek folytán szívós kitartással, éber gonddal az isteni útmutatást és semmi veszedelem nem érhet akkor minket. Járjunk a frigyláda nyomán mi is annyi tisztelettel, mint Izráel népe a Jordán folyónál, amikor csak háromnegyed mértföldről kísérte volt azt. Viseltessünk őszintébb, komolyabb tisztelettel ez évben Istenünk iránt, mint eddig tettük. Legyen az *Ő neve* szent minden ember előtt; tiszteletlenül, hiába ne vegye fel porajak sohasem. Viseltessünk őszintébb, tisztelettel ez évben a *szentírás* iránt, ahol isteni sugallatra mindaz az életbölcesség össze van gyűjtve, amit becsesnek, boldogítóknak, üdvösnektalált évezredekén át az emberi nemzetség. Ez a legmegbízhatóbb útmutatónak; a nyomán haladók semmi veszedelemben nem kerülnek. Viseltessünk őszintébb, komolyabb tisztelettel ez évben az *Úr napja* iránt; legyen az testi pihenés, lelki jobbulás megszentelt ideje, nem pedig bűnös örömszórás hajhászásának a napja. Viseltessünk őszintébb, komolyabb tisztelettel ez évben az *Istenháza* iránt; emelje ott lelkünket minden Isten felé; legyen előttünk szent ott minden ima, minden ének, minden elhangzott szó; szentségtelen érzések, alacsony gondolatok ne szennyezzék azt be sohasem.

Így fog lelkünk megtelni igaz istenfélelemmel, őszinte istentisztelettel. Olyan lesz attól, mint az érett kalász, mely telve van életadó

maggal s nem mered üres göggel embertársai feje fölé. Olyan erős köfal lesz ez a lelkünk körül, amit össze nem rombolhat semmiféle ostroma az élet megpróbáltatásainak.

Ez az egyetlen biztos út a lelki nyugalomhoz és az igazi lelki boldogsághoz. Leghűségesebb útmutató a halálos veszedelmek Jordán vizénél is.

Bármit rejtsen is az ég- és földindulás közt megindult új esztendő magában számunkra, ez az isteni útmutató sértetlenül átvezet rajta bennünket. Át az egész élet minden veszedelmén egész a végső óráig.

Az átkelésről Jósue keveset beszél; az oda vezető út a földolog nála. Feltételezte, hogy azon Isten segédelmével átesnek majd szerencsésen. Hanem az odavezető úton őrizkedjenek az eltévelyedéstől. Aki a végső óráig, a halálig vezető úton híven követi Istenének útmutatását, annak a halál nem irtóztató sohasem. Úgy van vele, mint az az agg fővezér, aki a véres ütközetben halálos sebet kapott. Bajtársai mély részvétellel álltak körül s szeretettel biztatták, hogy ne féljen a haláltól, hiszen életében mindig rendíthetetlen bátorságot mutatott. Azt felelte haldokló ajakkal nekik: „Bajtársak, köszönöm aggodó gondoskodásokat, de bátoritástokra nincsen szükségem. Én, aki nyolc évtizeden át folyton arra törekedtem, hogy becsületes, igaz életet éljek, nem remegek attól a gondolattól, hogy vajjon miképen fogok meghalni egy negyedóra alatt!” Ámen.

Bokor Sándor.

Új év, új élet.

A magyar nép fiainak, vitéz katonáinak hírével és dicsőségével telve van az egész világ.

Honvédeink csak épen most verték ki a Kárpátokból az ellenséget és hóval, faggal, a terep nehézségeivel, az oroszok túlnyomó erejével megbirkózva, oly példáját szolgáltatották a harci készségnek, amely még vitéz szövetséges társainkat is meleg elismerésre és megértő méltánylásra bírta.

Magok a németek is keveselték azt a pár dicséző frázist, amellyel Höfer a Kárpátok megtisztítását, az oroszok ellen, a hóvihar közt végbemenő bravúros

IFJ. BARTHA ISTVÁN **KÖVEZŐ-MESTER ÉS**
DEBRECEN, KOSSUTH-UTCA 35. **UT-ÉPÍTÉSI VÁLLALKOZÓ**

Elvállal kocsútak, gyalogjárdák, udvarok, kapubejáratok kiburkolását terméskövel, kockakövel vagy téglával, vidéken is. Költségvetéssel szívesen szolgálók. — Telefon 785. szám.

katonai akciót elintézte. A soissoni, a craonei, a la Basse-i részletsikereket másként emelte ki a német vezérkar.

Lehet, de mi még sem panaszkodunk a szűkmarkú elismerés miatt. Honvédeink azt tették, ami kötelességük volt, de arra, hogy azt ilyen derekasan megtették, mi is büszkék vagyunk. Tudjuk jól, hogy vitéz szövetségeseink szívesen segédkeztek volna nekünk ez Istennek tetsző munkánál; mi azonban még szívesebben láttuk, hogy ezt a dicső munkát a mi honvédeink magok is elvégezték s még a hű fegyvertárs se mondhatja, hogy az ország területének megvédésénél is rá voltunk kénytelenek szorolni. Ami különben utóvégre se lett volna ránk nézve szégyen. Együtt vagyunk, együtt harcolunk, együtt maradunk.

A magyar hősök megtették, ami itt bent rájuk volt bízva és együtt a németekkel majd odakint is elvégzik feladatukat.

De hát idebent és hát a nők?

A magyar nőkre csaknem olyan nagy és nehéz feladat nehezedik idebent, mint a magyar férfiakra a harcmezőn. A régi keretekben mozgó, bőséges táplálkozáshoz szokott háztartásnak és családi életnek okos átalakítása a jövőre nézve; a jelenre pedig a fenntartás munkájának az eszközlése.

Nekik kell a hadbavonultak helyét kipótolni, a családot, a gazdálkodást, az üzletet, ipart, kereskedelmet fentartani; szántani, vetni, háznak, hazának eleget tenni.

Rájuk vár a sok árva összeszedése, a sok rokkant, béna, sebesült harcos ápolása, az elesettek megdicsőítése; a világháború hőseinek, fordulatának dalban, beszédben, regében való megörökítése és ami a mostani helyzetben a legfőbb, az életnek megtartása.

Lesz-e ehhez a mi nőinknek elég ereje és képessége? Magyarország mindig híres volt szép asszonyairól és a jó éléről. Voltak kétségtelen nagy nőalakjaink is. Rozgonyiné, Hunyadi Jánosné, Zrinyi Ilona, Lorántffy

Zsuzsánna, Bethlen Kata, Lónyai Anna minden nemzetnél számot tettek volna. És vannak nagyok ma is.

Ezek a nők azonban mind a nemesi, főnemesi rendhez, a művelt úri osztályhoz tartoznak és helyzetüknél fogva egészen más megbírálás alá esnek. Sokkal többet jelent az a tény, hogy a régi falusi földesurak hitvesei, a nemesi kúriák, udvarházak nagyasszonyai, az úri középosztály asszonyai s velük együtt a magyar kálvinista papnék is általában mind megállják helyüket. Háztartásuk és megjelenésük kellemes, hű feleségek, jó anyák; szeretik a tisztaságot és a pompát (nem mind); jól és gazdagon főznek (mind).

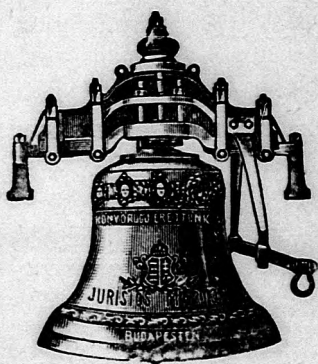
Magyarországon még most is olyan élet folyik, mint az Olympuson folyhatott. Az angol nálunk tanulta meg ezt a szót: gyomor s a Bismarck fia nálunk szerzett gyomorhajt. Szegények vagyunk, de jól élünk. Ez nálunk a jelszó s ez lett most a mi legnagyobb hibánk.

Még a polgári háztartások ellen emelhető e tekintetben a legkevesebb kifogás. Rendesen idegen, germán eredetűek (aminthogy régen a városi polgárság általában idegen eredetű volt), de éppen ezért birják a germánfaj erényeit: a szívósságot, az igénytelenséget és tudnak takarékoskodni is.

Legrosszabb helyzetben van az Alföld s a nép. Az Alföldön nincs igazi város s ott a nő is kevés munkát végez, nem is csak ő főz, nem is takarékosan főz. A jó vidéken még szőnek, fonnak az asszonyok, de a főzés tudományában ott is hátra vannak és a jóságot mindenütt egynek veszik a bőséggel és a gazdagsággal.

Szoboszlón, de Debrecenben és vidékén is, éppen mint a Bácskában, szeretik a nagy vendégségeket és egy menyekzöre 100 vendéget is meghívnak. Az Alföldön legnagyobb a konyha, a kamara s legigénytelenebb a lakóház, házi-kert meg a holdas belsőségeken is ritkán találhatik. Legfeljebb virágos-kert vagyon. A nép leányai-val, a városba tóduló szolgálókkal is baj van. Ezeket csak a naivság menti meg a teljes erkölcsi elzúllástól.

Rettenetesen sújt minket az a vétkes könnyel-

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején ő felsége a király által 2 aranykeresztellett kitüntetve

Mesekönnyű indítás, nem rezegteti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek. Alapítva 1868-ban. Felülmul minden eddigi szerelést. Telefon 77—51.

Jurisics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovásoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. **** Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

műség, hogy a leányok tanításával nem sokat törődünk s hogy a nők képzését eddig csaknem teljesen elhanyagoltuk, hogy a városi nagy egyházakat a régi állapotban hagytuk. Mindennek ezután egészen mássá kell lenniök. Az elesett férfiak helyét a nőknek kell kipótolni. A nők képzésével tehát rendszeresen foglalkozni kell. A nő háziasszonnyá is ki kell képezni. Addig is minden papné, úrinő főző-iskolát nyisson, minden helyen okszerű kertészetet kezdjenek és a bőséges, gazdag táplálkozással minden helyen felhagyjanak.

Meg kell érteni, hogy túlnőttünk már az eszkimók kulturáján s nem az evés az egyetlen élvezet. Számot kell vele vetni, hogy a túltáplálkozás miatt olyan rövid az élet tartama Magyarországon s hogy kevesebb, de rendszeresebb étkezéssel mind testileg, mind szellemileg többre mehetünk.

Sok mindent meg kellene érteni, de mindezeket még sem értjük meg, csak ha muszáj.

No hát most muszáj. Kényszerít a háború.

Adáz, kegyetlen ellenséggel állunk szemben; nem az oroszral pusztán, amely dúl, éget, rabol és gyalázkodik. Nem is a franciákkal, akik a végetlen gyűlöletükkel magukat is, másokat is elveszteni képesek, hanem főleg a rideg és számító angollal, mely míg azt hitte, hogy minket felhasználhat, kegyesen foglalkozott velünk s mely most, hogy útjában állunk, könyörtelenül kész bennünket megsemmisíteni.

Nemcsak a haremezön, azáltal, hogy legyőzni próbál. Mert még oda is kiáll, noha kiméli életét. (Félelmetes harcok azonban ott is.) De még sokkal inkább azáltal, hogy megfojtani próbál azzal, hogy hitelviszonyainkat megrontja s azzal, hogy az élelmi készletektől mesterségesen elzár bennünket.

Amerikától teljesen elszigetelt, noha maga onnét egészíti ki hadi és élelmi készletét.

A semleges államokat terrorizálja s meggátolja, hogy azok feleslegüket nekünk eladhassák.

Ilyen körülmények között meg lehet érteni, ha Németország egyfelől a legrettenetesebb visszatorlással fordul Anglia ellen, másfelől pedig a kenyérmagvakat, a lisztet állami monopóliummá teszi és személyenként 2 kilóban szabja meg a heti hadi-kenyér fogyasztást.

Mi még ezektől távol vagyunk, azonban itt az ideje, hogy az eshetőségekkel mi is számot vessünk.

A jövő Isten kezében van. Nem tudjuk, milyen lesz az új termés, el kell készülnünk, be kell rendezkednünk a háborúnak esetleges hosszabb tartamára is.

Addig is, míg az állam intézkedhetnék és az élet-neműt itt is állami egyedáruságba venné: össze kell fogni mindnyájunknak arra nézve, hogy élelmi készleteinkkel kijöhessünk, hogy azokból mindenütt feleslegeket gyűjthessünk, hogy az okos takarékoság által mind a hozzánk tartozókat, mind másokat megtarthassunk.

Magyarországon nem szabad senkinek se éhen elveszni.

Az éhség, hála Istennek, nem is fenyegeti a szegényt. Tengerije, kolompérja, paszulya, zsírozója (olaja vagy szalonnácskája) csak van. Van legalább a tavasz kinyíltáig vagy legtöbb helyen egészen újig is. A városokban van nagyobb baj és ott, ahol az élelmi szereket csak naponként vagy hetenként szokták beszerezni, az Alföldön. De ezek is megélnék, ha azok a családok, amelyeknek vidéken készleteik vannak, ezeket a készleteket kíméletesen fogyasztják és a megtakarított felesleget pénzért (jó pénzért pedig, hiszen mindennek nagy ára van most), átengedik azoknak, akik nem törődtek a hét sovány esztendő veszedelmével.

Mindezekre nézve pedig a nők, a jó házi nők, a papnék, az úri asszonyok tehetnek legtöbbet. Szüntessék meg odahaza a bőséges kosztot, a legszűkebbre szorítsák a kenyérfogyasztást: ott, ahol készíteni tudják, a pátriában, Szatmárban, Szabolcsban, a végeken vegyék használatba a jó tengeri-lisztet és hadd járja a puliszka, az édes, a tepsis málé és a főzelek s adják el a felesleget azoknak, akik azt megfizethetik.

Úri nők, papnék tanítsák meg a népet is az egyszerű ételek elkészítésére és ha kitavaszodunk, hát hadd szóljon a repce-padiutka, a komló-paszuly, a csalán s másféle paraj. És vegye kezdetét a korai veteményezés; most kell igazán minden talpalatnyi földet felhasználni, most, midőn a földet körös-körül vérral kell megöntözni és védelmezni. A városokban pedig hadd járja a népkonyha és kezdődjék meg újra szolidabb alapokon a közös-konyhák intézménye. Hadd szabaduljanak fel asszonyaink a külön-külön háztartás vezetésétől.

Most jött el a jó magyar papnék, a jó magyar háziasszonyok ideje.

Hiszem az Istent, hogy ha a férfiak bátran megállták a csatát, asszonyainkkal, a magyar nőkkel sem fogunk esűfot vallani. A falusi papnékkal, a régi földesurak feleségeivel, úri nőinkkel semmi esetre sem. Ellenkezőleg, a háború alkalmát felhasználva, minden erővel összefogva, megmentjük itt az életet, értékesebbé tesszük a női munkát, átalakítjuk, reformáljuk a még régi alapon nyugvó, bőséghez szokott, sokszor pazarló háztartást s lesz a házbán is, a hazában is új év, új élet.

Dr. Ferenczy Gyula.

A vallásoktatásról.

Írta: Szabó Lajos, szalacsi református tanító.

(Folytatás.)

Az apa, az anya, a köztisztelőben álló egyéniségek a történelmi nagyok csak bizonyos választékos helyzetek között követhetők. Sok tekintetben csak egyoldalúak.

De a Krisztus minden mindenekben. Nincs az életnek olyan perce, olyan helyzete, melyben ne gondolhatnánk Ő reá és amelyben tanácsot ne kérhetnénk az Ő nagyságától, az Ő bölcsességétől, türelmétől, jóságától, hűségétől, az Ő lelkétől. Bármily sorsban, bármily állapotban legyünk bármikor, bármilyen kérdésben felnézhetünk a Krisztusra és a saját tanúságunkra így kérdezhetjük: „Mit tenne Jézus?” A Krisztus élete, az Ő útja, az Ő intése mindenkor mindenekben, tehát az élet legsötétebb, legviharosabb örvényeiben is úgy, mint a legnapfenyesebb örömnapiokban is biztos vezetők, követésre méltó útmutatók lehet.

Ő, egyedül Ő: a Krisztus lehet tehát az eszmény a nevelésben.

Miért?

Ő a megtestesült szeretet. Ő, aki betegeket gyógyít. Ő az, aki a lelkiek mellett hallgatóinak testi táplálékáról is gondoskodik. Ő az, ki a pogánnyal is jót tesz és aki ellenségétől sem restel segínyt kérni; ki a gyermeket magához hívja; ki hazáját szereti, s veszendő jövője felett sirásra fakad. Ő az, ki a békességért önmagát tagadja meg, de ki az igazság mellett kellő időben ostort fog a gonosz kufárok ellen. Ő az, ki hitének paizsával áll a kereszt alá igazságáért és aki a halálban is megőrzi lelkének fenséges nyugalmat.

A többi mind, mind, Kanttól Ruyterig és az apáig, az anyáig egyedül csak alkalmi példa lehet.

Igen, példa, de nem eszmény. Az eszménynek nem nagyok, nem hatalmasnak, annak egyetlennek kell lenni. Legyen óriás, a magasságokba érő csúcsok között is magasan messze kiemelkedő orom! Legyen utólérhetetlen, túlszárnyalhatatlan még a képzeletnek is. Ilyen pedig egyedül a Krisztus!

Volt a múltban is több Kant is, több Hunyadi is, több Stephenson is és több Ruyter is és a jövőnek is meglesznek a hasonló nagyjai. Talán már a jelen is szült hozzájuk méltó örök, nagy neveket? De Krisztus csak egy volt. Egyetlen egy és több nem lesz soha, soha.

Azok a történelmi nagyok csak nevükben élnek már, csak emlegetjük életüket. De a Krisztus itt él ma is a lelkünkben. Itt él, szeret, tanít, vezet bennünket. — Bölcsőnk felett már ott áll. Végig járja velünk az élet ragyogó és sötét útjait. Biztat, ha vállalkozunk; vigasztal, ha csüggedünk; elalélt lelkünket új erőre csókolja hitének igéjével. Int, fedd, lesújt annak, annak rendes idején. Végre sírunk fölé áll vigasztalón.

A Krisztus nem példa előttünk. Ő a mi eszményünk.

A nevelés csak az Ő nevével kezdhető. Az Ő neve nem tan, nem elvont, szétfolyó fogalom, mely kemény dió a gyermeki lélek táplálására. Az Ő neve élet, mely mágnes hatalommal vonz bennünket a maga útjain előre, előre. Csak keressük fel, ismerjük meg és öleljük magunkhoz szeretetünk minden erejével!

A gügyögő gyermek már az első karácsonyi bol-

dogságában a Krisztus szeretetétől tanuljon ajándékozó, boldogító szeretetet!

Tőle tanuljon minden jóért hálát adni, s minden bajban segínyt kérni egy örök hatalomtól, egy örök jóságtól, ki Atyja még a Krisztusnak is!

A Krisztus nevével lépjen az iskolába a gyermek! A nevével fogadjuk! A Krisztus álljon tanító és tanítvány között! Az Ő nevével vegyünk búcsút az iskolából kilépő tanítványunktól és a Krisztus hitét, szeretetét vigye szerzett legdrágább kincse képen a gyermek magával az életbe!

És ez nem a vallástanítás-e?

A nevelés a lélek feltétlen szükséglete, ha nem akarjuk lezülleszteni az emberi erkölcsöket: ha nem akarjuk, hogy a vad szenvedélyek, érzéki ösztönök buja világába visszaessék a fejlett társadalmi élet és annak erkölcsi ereje: vezessük el gyermekeinket a Krisztushoz, állítsuk eléjük eszményképül!

A Krisztus nevében pedig ott ragyog a hit, a remény és a szeretet: e három pedig más-e, mint éppen maga a vallás? Krisztus és az Atya, az Isten egy. A Krisztus ismerete és szeretete nem más, mint az Istennek ismerete és szeretete. Ezekből születik az Isten féleme. Ez pedig a lélek legfeltettebb, legelőbb kincse: a kristály tiszta hit, az éltető vallás.

Igaz, hogy e drága lelki kincsek értékét a szürke, napi életben nem látjuk, nem érezzük. De zúgjon felénk az élet fenyegető, pusztító vihara, veszítsük el mindenünket, mi kedves, mi feltett minékünk az életben, maradjunk csak elhagyatva, talán kigúnyolva, üldözve egyedül: megtanuljuk hitünket vaskezekkel megragadni a viaszszalásunkra, a megtartásunkra.

Nézzetek csak szét ma a harc véres mezején és ne feledjétek el soha, soha ti, kik még ma is biztonságban éltek és az idők zúgó, rohanó erejének csak szellőjét érzitek és még mosolyogni tudtok a hit, a vallás említésére, mondom, ne feledjétek, hogy a hősfiúk szemében ott lobog lelkük hitének eget csapkodó, vezérlő, éltető, lelkesítő lángja! Nyúljatok be a hősök szívét befedő kabátzsebbe és imakönyv akad a kezetekbe! És nem akarnátok-e minden becsületességetekkel, hogy a ti tanítványaitok rosszabbak, üresebb lelkűek ne legyenek semmiképen a mi hőseinknél!?

Tanuljátok meg a ma történelmi pillanataiból, hogy ami a kenyér a testi életben, ugyanaz a hit a lelkiekben. Ha valaki a kenyeret elvesztette a kezéből az ő gondatlansága miatt, hiába rakta bilincsekbe a kezét, a lábát előbbi érzései, gondolatai szerint a kenyér miatt: keresni fogja; de, hej! milyen nehezen találja meg, sőt néha meg sem is találja, s hiába van szabadsága, hiába hulltak le bilincsei: csak koldus, csak nyomorgó üldözött pária, ki megutálja saját életét. Így van a hit, a vallás az ember lelkéhez növe. El nem dobhatja magától anélkül, hogy a pusztulás, a lélek pusztulása útján ne ro-

hanjon vesztébe, halálába. A hit nemcsak hozzá van növe a lélekhez, de egyenesen abból nő ki, benne születik és az iskola kötelessége annak finomítása, mélyítése a Krisztus nevében, a Krisztus által.

De, mint a test kenyerének az élvezetében is mérték van, úgy a hittel sem bánhatunk mértéktelen. Egyik ember lelke különben többet kér, követel belőle, míg a másik a józan ész mértéke szerint hisz. Ez a hit pedig maga a Krisztus hite.

Sokan elégnék tartják az életre a pusztá ismeret gyűjtést, a világi tudást. Ezek elfeledik, hogy az ember élete nagy titok. Elfeledik, hogy a legzajosabb, víg örömmámorban tobzódók társaságában is hányszor állunk vérző, égető lelki sebekkel, amikor a legmagasabb tudás is hidegen vergődni hagy, sőt hányszor még jobban kettségbe ejt, több vért fakaszt, s parázssal borogatja belső sebeinket. Ilyenkor a Krisztus nélkül, az Isten nélkül hitetlen, vallástalan, vigasztalan ismereteinkkel, tudományunkkal reménytelen pillanatnyi elhatározással önmagunk ellen felemeljük gyilkos kezünket. Vagy nem látjátok naponként összeomlani, a halál karjaiba befutni a hitehagyott, lelkek árva világát!?

És van közöttetek, aki megakarja fosztani a lelket a legjobb baráttól: a Krisztustól? Olyan, aki elakarja titkolni a gyermek fogékony lelke előtt a legszebb tudományt, a legvigasztalóbb, a legállandóbb reményt: az Istent? Ne vegyétek el a szenvedő világtól az Istent, hogy a szenvedések között is boldog legyen! És ez nem kérés-e, nem tiltó szó-e hozzátok, ti néktek, hogy a vallást, mint fundamentomot ki ne emeljétek az iskola legfőbb célja: a nevelés alól.

Vannak, kik a vallást — és ezt az elmondottak után meggyőződéssel mondhatjuk, — léha könnyelműséggel nemcsak feleslegesnek, de egyenesen károsnak mondják, s az emberiség fejlődésének a korlátja, gátjaként emlegetik. Azt állítják, hogy a vallás békóba veri a lelket, a testet. Például: a vallás a kapitalizmus fojtogató karjaiba áldozatul dobja a munkásosztályt. Hogyan? Hiszen az ember életszükségleteinek megszerzésére, testi és lelki jólétének kivívására akadályt nem képez a Krisztus tudománya. Sőt egyenesen e kötelességek erkölcsi értékű eszközökkel való teljesítésére szólít fel mindnyájunkat. A Krisztus által hirdetett alázatosság pedig egyik legerősebb fegyvert adja a munkás kezébe, szívébe verejtékes fáradalmas munkásságával gyűjtött, felhalmazott tőkék birtokában tiranni módra elősködő, döllyfős kapitalista ellen. Ne lopj! Ne kívánd a másét! Vajjon e parancsolatokat nem a legtalálósabban ráolvashatja a munkás a tisztességes munkabért is oly sokszor megszaroló kapitalistára? S vajjon nem küzdhet-e a becsületet, a jogokat, rendes törvényeket tiszteletben tartó munkás a fegyverekkel, a szavakkal munkaadójaival szemben több, méltóbb munkabéért, figyelmesebb megbecsülésért a nyílt világ előtt? (Folyt. köv.)

Napról-napra.

(Folytatás.)

XXV.

December 17.

Castaldo az alvinci kastélyban orozva megöleti Fráter Györgyöt. 1550. „Alig van ember, akit kevésbé sirattak volna meg, mint György barátot, — írja Szalay. — A Székely-földön történtek ugyan némi zavarok, de azok múlt jelentőségűek voltak. A gyulafehérvári káptalannak csak két hónap múlva jutott eszébe, hogy talán mégis keresztyéni dolog volna, ha a meggyilkolt hulláját eltemetnék. Ferdinánd a gyilkosságot országvilág előtt magára vállalta. Izabella királyné pedig egész elvetemültséggel ezt írta saját kezével a Castaldóhoz írott levél végére: „Ha semmi egyebet nem nyerhetek is, küldjön legalább ereklyéket a bibornok foltos bundájából, amelyben megölték, vagy lába körmeiből, amelyeket annyiszor tartott elénk, hogy megcsókoljuk.“ Nem emelte fel szavát a gyilkosság ellen sem az erdélyi országgyűlés, sem a magyar országgyűlés. Egyedül III. Gyula pápa szólalt fel. „Ha oly gonosztevő volt, aminőnek állítják, miért ajánlják őt a császár s a király oly buzgón a bibornokságra?! Vagy hihető-e, hogy a hetven éves aggastyán csak a kinevezése óta eltelt két hónap alatt lett gonosszá?!“ De a római egyház neheztelése is csak hivatalos volt, amit legjobban bizonyít az, hogy beleegyezése mellett hozták meg 1555 február 14-én a fölmentő ítéletet a gyilkosságban részesek számára.

Czuczor Gergely, a gróf Károlyi József andódi jobbágyának, Czuczor Jánosnak a fia, született 1800-ban. A keresztségben István nevet nyert. Gergely szerzetesi neve volt. De nem beszélek most az élénk kedélyű, nyílt őszinteségű s büszke nemzeti érzésű (ült is érette!) kiváló költőről. Hiszen mindenképp ismerik őt.

Inkább nyelvészkedem egy kicsit. A „békeség“ és „békeség“ háborúja óta úgy sem volt nyelv-háború lapunkban. Remélem, most sem lesz.

Czuczorról van szó, vagyis jobban mondva a nevééről. Nyelvészkedésemnek ez a kiindulási pontja. Jogot ad hozzá az a körülmény, hogy e névben két ez betű van, és hogy nagytiszteletű Szerkesztő úr oly előszeretettel törölgeti „cz“ betűim mellől a „z“-t. Nem állok szolgálatába a cz-nek, de harminc-négy éves barátom, bajos helyette pusztá c-t írnom. Tehát Czuczor. 1828—1830-ig a Benedek-rendi növendékek oktatója volt Pannonhalmán. Egy alkalommal felemlítette egy tudós kommentátornak kétségét, hogy a rómaiak Cicerót voltaképpen Cziczoronak, Csicseronak vagy Kikerónak mondták-e? A tanítványok közül valamelyik ezután a tanterem ajtaja mellé a falra ezt írta:

„Czuczor-e? Csuczor-e? vagy Kukor?“

Czuczor a kérdések alá ezt írta:

„Aki ilyet kérdez: nem kaki, nem is czaczi, hanem csacsi!“

De menjünk tovább. A cz-nek legnagyobb üldözője Nagy Ignác volt. „És igaza volt, — írja Tóth Béla. — Mert mire is való az a z a c mellett? A cz híveinek az a legnagyobb erőssége, hogy a c-t magát hol deákosan k-nak, hol franciásan sz-nek (lám a pannonhalmi diáknak nem jutott eszébe a „Szuszor“), hol olaszosan

cs-nek olvashatja az ember. Csak azt a fontos dolgot feledik el, hogy a magyar mindig tudja, hogy magyar írást olvas s nem idegent; és nincsenek kétségei az írást, hogy a cáfolat mindig csak cáfolat, soha sem káfolat, a cinegéből meg nem válhatik se színege, se csinege. (A színege nagy kérdés, mert pl. Rákosi az ákácot ákász-nak írja!) Hiszen ha attól kellene tartanunk, hogy a magyar írást idegenek módjára olvashatja valaki, akkor nemcsak az egy c betűt, hanem az ábécének többi betűjét is óvnunk kellene valamiképen attól a veszedelemtől, hogy ne váljék idegennek. Vagy hogy is olvasta Pákh Albert angolosan ezt a nótát: „Jaj be fáj, jaj be fáj, jaj a szívem, jaj be fáj“:

„Dseds bi feds, dseds bi feds, dseds e szájevem dseds bi feds“.

Ha a c mellé oda tesszük a magyarságát bizonyító z-t, akkor a többi betűre is kellene biggyeszteni legalább egy kis kipödrött bajuszt*. Hát így gondolkozott Nagy Ignác. És egész szerkesztői pályáján kegyetlenül irtotta a z-t. És mégis csak fölibe kerekedett szegénynek az az átkozott cz! Mert a koporsójára ez vala írva öreg ezüst betűkkel:

„Nagy Ignác, élt 44 évet“.¹

Érdekes az is, amit Jókai ír a számüzött „z“-ről. Csak töredékesen írok le belőle egy pár sort. „Hivatalos reláció a magyar tudós társaság kétezredik üléséből... Egy ízben már kimondatott a magyar tudós társaság által, hogy a c és z betűk valóságos házasságtörésben élnek, azért e botránnyos együttlaksnak vége szakíttassék, a törvénytelen felek edictaliter elválasztassanak s több engedelmes hazafiak el is fogadták e mandátumot. Az ifjabb nemzedék azonban nem szűnt meg azontúl is Toldi Ferenket, Jókai Morikot olvasni: vitakozott, hogy Cucor Gergelyt Czukor avagy Kuczor Gergelynek mondja-e? s ha Nagy Ignác nevéért megintették, hogy azt Ignácznak kell mondani, akkor meg Cavaignacot is Czáva Ignácznak olvasta. Sőt akadtak olyan rebellesek is, akik a közönség tetszésére bízták, hogy az ismeretes kukoricza szóból az új helyesírás szerint csináljon czuszorikát vagy kuczoriszát, ahogy jobban szereti...“

... A „z“ betű elhagyására döntő befolyást gyakorol a tudós társaság matematikai osztályának relációja, amelyben kiszámított, hogy évenként jelenvén meg 1000 magyar könyv és 25 ujság (régén volt az!), ami tesz pontos statistikai kiszámítás után 18.526.237 nyomtatott ívet, minden ívre egyre-másra száz c betűt feltételezvé, az innen elhagyott z betűk által 1.852.623.700 betű van meggazdálkodva, ami, 20.000 betűt számítva egy ívre, teszen 92.631³⁷/₂₀₀ ívet, aminek ára készpénzben 4635 forint, hát még a meggazdálkodott idő! Föltéve, hogy egy tudós társasági tagnak egy betű leírása 3¹/₂ másodperche kerül, az eként le nem írt betűk által megtakarított percek tesznek ezer könyvnél és 25 lapnál 7.565,435 percet, ami a 150 tudós társasági tagra szétosztva tesz évenként 500,400 percet, vagyis naponként 22 órát és 49 percet; mely szerint ezentúl minden tudós társasági tagnak naponként, ha dolgozik, 22 órája és 49 perce van a pihenésre, ha pedig nem dolgozik, 46 órája és 49 perce! Tehát Isten veled z!

Mely határozatában a magyar académiának (nehogy

¹ Hát csak tessék irtani Szerkesztő uram azokat a z-ket. Óhajtom, hogy sokára, nagyon sokára ne érje a Nagy Ignác fátuma! De most ez egyszer tessék meghagyni a z-t mindenütt. G.

académiának olvasd, sőt tégy különbséget ama Debrecenben úgynevezett akadémia között, amelyben elakadnak a szekerek, ha a sár nagy) mi is alázatosan megnyuxunk és lefexünk...“

Én is.

December 18.

Albert királyá választatik. 1437.

Börvénynél Baumgarten alezredes kiporolja Urbánt, míg Görgey Kornél Mosonynál tanítja szaladni Ottingert. 1848.

December 19.

Bem Csucsánál megveri Wardenert. Kicsiny győzelem volt ez, de jelentős. Első komoly erőpróbája Bem tábornoknak. S a próba reményen felül sikerült. Az osztrák haderő nem tudott átjutni a csucsai szoroson; Budapest tehát erről az oldalról biztosítva volt. Ez a hadi eredmény. De az erkölcsi siker még nagyobb. A két napi csatározás közben szinte újjászületett a honvéd. És megtanult bizni vezérében, Bem tábornokban. A csucsai diadal bátorító hatása alatt most már ők lépnek fel támadólag. A Csetz dandára előbb Sibó mellett, majd Szurdoknál szórta szét a nagyszámú ellenséget. Könnyen, kedvvel, mintha csak játszanék. Erről ír Tompa:

„Mint vérhollót a sólyom vagdal:
Vivák, tépték gyors támadattal
Az ellent a bajnok fiak;
Harcolni sebben, éhen, fázva,
Győzni s halni, nevetve, játszva:
Oly könnyű volt mindannyinak!“ 1848.

Csepin mellett Rác órnagy tanítja emberségre Trebersburg horvátjait. 1848.

December 20.

Mikes Kelemen 207-ik, tehát utolsó levelének kelte. 1758.

Német-Bogsán magyar őrséget megverik az osztrákok. 1848

Almáspatakon Csetz alezredes szétszórja az oláh felkelőket. Csak irmag se maradt volna közülök. Nagy-Enyed, Jára, Brád, Felvinc, Zalatna nem következett volna. 1848.

December 21.

Batu Khán elfoglalja Rjezánt. 1237. Minket azért érdekel e dolog, mert Batu e hadjáratában pusztultak el a függetlenségükért és lételükért sokáig küzdő Volgamelléki magyarok.

Gróf Gvadányi József meghalt. 1801.

Földi János született 1755-ben Nagyszalontán. Épen mint Arany, ő is csak „szolgagyerek“-kép végezheti el a szalontai elemi és algimnáziumi osztályokat és már meglelt ifjú, midőn bejuthat a debreceni kollégiumba. És ő lett a debreceni írói kör vezére. A vezéri címet méltán viselte, nemcsak azért, mert Debrecen összes irodalmi férfainak fölibe emeli őt széleskörű képzettsége, a tudomány és költészet iránt egyaránt tanúsított buzgó érdeklődése, főképp pedig józslése és magasabb szempontokból kiinduló ítélő tehetsége, hanem

mert némely nyelvészeti, költészeti és tudományos kérdésekben az ország minden írójának előtte járt. Beöthy.

Kőrösi Csoma Sándor Teheránból levelet ír az enyedi kollégium patronusaihoz 1820-ban. Érdekes levél. „Én — így szól a többek között — hogy mind tulajdon vágyódásomnak eleget tegyek, mind pedig nemzetemhez való háládatosságomat megmutassam, számba nem vévén a fáradságot, távolságot s megtörténhető veszedelmet, elindultam nemzetem eredete fölkeresésére; az ég megáldá lépéseimet s ha valami nagy szerencsétlenség nem ér, rövid idő alatt megbizonyíthatom, hogy nem helytelen fundamentumon épült az én meggyőződésem.”

Kőrösi tehát remél. Meglássuk, hogy mire jutott. Most még csak annyit, hogy itt egy 9 négyzetlábnyi szobában, hol a hőmérő négy hónapig mindig 0 alatt 15 fokon állt, 40,000 tibeti szót írt össze és tanult meg.

December 22.

Mátyás király nőül veszi Beatrixot. 1476.

Amade László halála. 1764.

Kölcsey Ferenc országgyűlési kerületi jegyző lesz. 1832.

Kemény Zsigmond halála. 1875.

Gál Sándor ezredes Miklósváron megveri az oláh felkelőket. 1848.

December 23.

I. Ferenc megtámadja a megyék autonómiáját. 1817. „Elrendelte, — írja Szalay —, hogy díjazott táblabírák a központi tisztviselőkkel együtt állandóan a megye székhelyén lakjanak, hogy mintegy örökös kisgyűlést képezvén, a felső rendeleteket haladéktalanul végrehajthassák. Ez intézkedésekkel a szokásos évnegyedes közgyűléseket akarta feleslegessé tenni a bécsi kormány. Azonban a megyék óvást tettek a tervezett újítás ellen, az országgyűlésre utasítván azt. Ekkor a kormány más eszközökhöz nyúlt. A gyűlésekre a bocskoros nemességet kezdte becsődíteni, melyet etetéssel, itatással a maga részére iparkodott megnyerni. Pedig a bocskoros nemesség azelőtt csak a tisztujítások alkalmával szavazott, vitatkozó gyűléseken soha. Azután főispánokká oly embereket neveztek ki, akikről feltették, hogy a kormány rendeleteinek engedelmességek... No ez ma is meg van. Épen ezért hagyjuk a többit. De a bocskoros nemességről még van egy pár szavam, már csak azért is, mert az én őseim is ezekhez tartoztak még akkor is, midőn pl. Gábor kuruc hadnagy, András nápolyi gályarab, Móric forradalmi kormánybiztos volt. Az Isten bűnül ne vegye tőlünk: kormánypártiak soha sem voltunk. Tehát a bocskoros nemesség. Még az nem lett volna baj, hogy felment a megyegyűlésre; de magával vitte az olmos füttykőst is. Ez már baj volt. Még pedig azért, mert nem támasztotta a sarokba, hanem a markában tartotta. Ha szavazni kellett, ütött is vele. Tartotta pedig az elvet: csak a fejét, hogy ne sántuljon! Biharországban Beöthy Ödön névvel áll kapcsolatban az olmos füttykős. Valaki azt mondotta, hogy nem illő a magyar nemesnek a gyűlésen olmossal furkóssal jelenni meg, mert az juhásznak, kondásnak, gulyásnak kezébe való stb. Ergo: furkonos delendos esse censeo!”

„A f...ét, szól Beöthy. Tudva levő dolog, hogy nemes atyáinkfiái közül a századok változó időfolyama alatt sokan annyira elszegényednek, hogy bocskorban és szűrben, nemkülönben gubában, condrában vagy

bármilyen néven nevezendő ilyenmű testtakaróban voltak kénytelenek járni, az is tudva levő dolog lévén, hogy nemes atyáinkfiái közül igen sokan távol lakozának a megyei székvárostól, s nem lévén szekerük, gyalog voltak kénytelenek járni a restaurációkra, s e közben hegyen-völgyön átbállagni; de az tudvalévő dolog lévén, hogy az erdős-hegyes vidékeken sok a farkas: vajmi sok kár történik így nemes atyáinkfiáiban... megtámadtatva s felfalva a farkasok által. Indítványozom az olmosoknak életben tartását.”

De még az sohasem történt — felelte a jász-kun kapitány —, hogy magyar nemest a farkasok felfaltak volna.”

„Az sem történt — viszonzá Beöthy — hogy a jász-kun kapitányt valaha a mennykő megütötte volna —, de megtörténhetik!”

És megmaradt az olmos-füttykős.

Vas Gereben után.

Bem Deésnél megveri Jablonszki ezredest, azután Szamosújváron, Válásúton, Apahidán keresztül megy Kolozsvár felé. 1848.

Hosszú már a nóta, hagyjunk máskorra is.

G.

IRODALOM.

— **Harctéri hősök kultusza.** A háborúval kapcsolatos társadalmi és hivatalos akciók között kétségtelenül a legrokonszenvesebb és legnépszerűbb lesz az, amelyet a Hadsegélyző Hivatal kezdeményezett azzal a kegyeletessel és amellelt hadtörténelmi és hazafias szempontból is rendkívüli fontosságú céllal, hogy a harctereken hősi halált halt magyar katonák emléke az utókor, az elkövetkezendő nemzedékek számára méltó módon megörökíttessék. A Hadsegélyző Hivatal égisze alatt ebből a célból egy bizottság létesült „Hősök Emlékét Megörökítő Országos Bizottság” címen, amelynek elnökei: *Kirchner Hermann* es. és kir. altábornagy, a Hadsegélyző Hivatal vezetője és *dr. Lukács György* v. b. t. t. orsz. képviselő. Ez a bizottság igen szerencsés gondolattal akarja megvalósítani nemes célját és pedig felhívást intéz az egész ország közönségéhez, hivatalos hatóságokhoz épügy, mint magánosokhoz, hogy minden adatot, amely harctereinken elesett hőseink halála körülményeire és a harctéren tanúsított hősi cselekedeteikre vonatkozik, épügy az elesett hősöknek rendelkezésre álló arképeit küldjék be a bizottságnak. Az ilyenformán összegyűlt adathalmazt a bizottság hivatalosan hitelesíteni igyekszik s rendszerbe foglalva, mint a mai háború emberi dokumentumainak okmánytárát, a nyilvánosság rendelkezésére bocsátja. Ez a nemes mozgalom, amely a komoly hadtörténelem számára is kétségtelenül nagyértékű, becses adatokat fog eredményezni, de másrészt a jövő nemzedékek számára a hősi cselekedetek egész légióját fogja nemes példázatok gyanánt megörökíteni, hivatva van arra, hogy lelkes visszhangra leljen az ország egész társadalmában, főként azokban a hajlékokban, ahol ma aggódó szeretettel figyelik a harctéren küzdő családtagok sorsát és gyászolják a hősi halottakat. A Hősök Emlékét Megörökítő Országos Bizottság ez úton hívja fel az ország közönségét, az érdekelt családokat és testületeket, hogy a fentjelzett adatokat az elesett

hősök fényképeivel együtt címére (IV., Hajó-utca 16., Budapest) küldjék be.

— **A magyar sajtó és a háború.** Abban a nagy küzdelemben, amely elé a világháború állította a nemzeteket, a magyar sajtó az egész világ elismerését kivívta. Tárnyilagos, becsületes, őszinte híradásai, nyugodt önmérséklete és hazafias komolysága meglepte a külföldet is. A magyar újságok a legnehezebb, legfárasztóbb munkát végzik, mert az újság hírszolgálatát most a legnagyobb akadályokba ütközik, hiszen a magunk háborúját vívjuk, a mi tüzhelyünk nyugalmaért küzdenek százazrek és milliók. Az újságíróknak éreznie, tudnia, értenie kell, mi tartozik a nagy nyilvánosság elé, mi az, amit közölnie szabad anélkül, hogy mindannyiunk féltve őrzött nagy érdekei csorbát szenvedjenek. Az Est munkatársai, akik a magyar irodalom és újságírás legelőkelőbb képviselői e feladatot a legkitünőbbben oldják meg, bár ott vannak minden oly gócponton, ahol a külpolitika tekervényes szálait szövögetik. Az Est munkatársai a táborokból és a semleges államok fővárosaiból egyaránt bő és megbízható tudósításokat, színes és tanulságos cikkeket küldenek ennek az újságnak, mely immár három hatalmas fővárosi nyomdában 12 óriási gyorsforgó gépen készül. Az Est nagysága tükrözi vissza Magyarországnak mérhetetlen szellemi kincseit. Mert ha ez az újság naponta közel 400,000 példányban fogy el, úgy a magyar intelligencia erőteljesebb, fejlődésképesebb bármely külföldi nemzet intelligenciájánál. Európa egyetlen napilapja sem emelkedett 200.000 példányon felül. A napilap a leghivatottabb fokmérője minden ország műveltségének, azért kétszeresen büszkék lehetünk az Est-re, mint újságra és arra a nagy olvasó közönségre, mely az Est becsületes munkáját, tisztességes híradásait méltányolni tudja. Az Est Budapesten, VII., Erzsébet-körút 20. szám alatt jelenik meg. A fővárosban három és Bécsben egy kiadóhivatala van és emellett az ország minden részén — több mint 2500 helyen — önálló bizományosok intézik ennek az újságnak az adminisztrációs munkáját.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Német és magyar ölelkezés.** Most már nem titok többé, hogy ez évtől kezdve nemcsak az orosz-lengyel, nemcsak a francia és belga harcterén, hanem lent délen s fent a Kárpátoknál is a németekkel harcolunk együtt. A háború előtt Németországban meglehetősen rossz hírünket költötték a szász atyafiak. Most azonban kitűnt a régi igazság, hogy e földön csak a magyar a gyökeres nemzetség, csak neki vannak igazi értékes hagyományai, hősi múltja, biztató jövője s mind a másik államfélnek, mind a nagy német szövetséges tábornak csak reá lehet támaszkodni egyedül, de rá annál biztosabban. A magyar hadi erények felragyogása és a közvetlen érintkezés varázsa is sokban hozzájárult ahhoz, hogy mind az osztrákok, mind a németek megismerjenek, megszeressenek s most a háború hetedik hónapjában, a magyarság csillaga fényesebben, biztatóbban ragyog, mint valaha. Még messze fent a Skandináv félszigetnek írói, harci tudósítói is újra felfedeztek bennünket, de legnagyobb a becsületünk a poroszok, a reichsdeutschok előtt, akik nemcsak utcaelnevezésekkel, zászlókitűzésekkel, hírlapi rokonszenves

ismertetésekkel, hanem egyéb összeköttetések felhasználásával is kimutatják a magyarság egész háza s ebben különösebben irántunk alföldi magyarok és reformátusok iránti rokonszenvedését. Harnack Adolf a hírneves berlini egyetemi tanár levélben keresi fel dr. Baltazár Dezső püspököt és azon reménységének ad kifejezést, hogy az érintkezés ezeknek utána még bensőbb leend a magyarok és a németek között. *Behr Richárd* berlini lelkész, a német vöröskereszt sebesült szállító osztályának egyik parancsnoka személyesen látogatja meg Debrecen és abban püspökünket. Ez az előzékenység híven tolmácsolja a helyzetet s azt a súlyt, amit a németek szemében a magyarság és abban a református egyház s a kálvinista magyarság és Debrecen képviseltek. Mert itt mozdult meg leghatalmasabban az ország s itt nyilatkozott meg a világháború jelentőségének felismerése a legszembetűnőbb módon. A magyar katonák vitézül harcolnak, akármelyik részéből legyenek a Szent István birodalmának. Ha tiszta magyarok, nincs közöttük semmi különbség. De az a körülmény, hogy itt Debrecenben az egyetem összes hallgatói jóformán mind a katonai szolgálatba léptek s hogy maguk a tényleges katonai szolgálat alól mentesített magyar református papjelöltek is önként fegyvert ragadtak, az egész országban páratlanul áll. Eljutott ennek a híre messze földre, a hazában is; ennek bizonyossága az, hogy a különböző papi légiókba az ország minden részéből, a testvérkerületekből is jöttek résztvevők, a negyedik még meg sem alakult korosztályba, a debreceni papi légió negyedik csapatába pedig, amely még ezután indulna, ha egyáltalában szerveznék, útnak, már ág. evang. fiúk is jelentkeztek. De legtöbb bizonyíték a Harnach levele és a Behr Richárd látogatása. A porosz németek a magyarsággal Debrecenen keresztül ölelkeznek, a németek a magyarokkal Debrecenben keresik az összeköttetést. A két nemzet hivatalos fegyverbarátságának tényét, itt Debrecenben követi, pecsételi és szentesíti a németek és a magyarok vezetőinek baráti érintkezése és testvéri ölelkezése.

— **Horthy Szabolcs emléke.** A Hevesnagykúnsági egyházmegye gondnokának néh. vitézlett nagybányai Horthy Szabolcsnak Jász-Nagy-Kun-Szolnok megye főispánjának emlékeztetere szentelt nap volt a m. hó 20-iki, szerdai nap Solnok városában. Délelőtt tíz órakor a református templomban tartottak emlékéhez méltó gyászistentiszteletet, mely alkalommal teljes számban képviselve volt a vármegye s a város tisztikara, a kir. törvénytörvényes, a kir. ügyészség, kir. járásbíró, kir. pénzügyigazgatóság s a többi állami hivatal, a főgimnázium, az állami iskolák. Több, orgonakiséret mellett előadott gyászadal után előbb Győry Lajos esperes mondott szívre és lélekre ható imát majd Soós László ref. lelkész imádkozott. — A gyászistentisztelet után a vármegyeház feketé drapériákkal bevont, zsúfolásig megtelt dísztermében tartott a törvényhatóság gyászközgyűlést... Dr. Kürty Albert alispán, mikor elnöki székét elfoglalta, igen mély hatású, poetikus lendületű és az igazán átértett gyászhoz méltóan nemes tömörségű beszédet mondott, majd Cseh József főjegyző Horthy hősi halálának körülményeit ismertette és a vármegyéhez intézett részvétiratokat olvasta fel. — Azután dr. Baghy Béla, dr. gróf Almásy Imre és dr. Gorove László rendkívül hatásos beszédei után elhatározta a közgyűlés, hogy Horthy Szabolcs emlékének maradó megörökítése (emléktábla felállítás és alapítvány) mellett, a [családhoz részvétiratot

intéz és a gyászközgyűlés jegyzőkönyvét hősi halált halt főispánunk arcképének mellékletével, az összes beszédek lenyomatva a törvényhatósági bizottság tagjainak megküldeni rendeli. Szolnok városa Horthy emlékére szintén gyászközgyűlést tartott, melyen dr. Harsányi Gyula szép megnyitó beszéde és többek felszólalása után a közgyűlés elhatározta, hogy Horthy arcképét megfesteti és a Tisza parton, a főgimnáziummal szemben elterülő teret „dr. Horthy Szaboles térnek” — nevezi el.

— **Lelkészválasztás.** A debreceni ref. egyházmegye bizottsága Dávidházy János esperes elnökletével kedden ülést tart a debreceni ref. egyháznál, amelyen a pocsaji lelkészválasztás ügyében fognak határozni. A pocsaji ref. gyülekezet ugyanis Hajdu Gyula debreceni segédlelkészt, Dicsőfi József lelkészelnök káplánját hívta meg a megüresedett parochiára.

— **A Miatyánk közepe.** Az úri imádság közepe a kérés: Add meg nekünk a mi mindennapi kenyerünket. Ezt a kérést a jó Istenhez intéztük és az ő kegyelme ki is parancsolja nekünk mindazokat a javakat, amelyek testünk táplálására nézve szükségesek. Kiparancsolja ezután is, de nem minden háborús íz és hadi régula nélkül. Nem kell ezen megütődni, ellenben szükséges azt megérteni és hozzá alkalmazkodni. Háborúban vagyunk, mint valami ellenség által körülvárt várban. Nem kell hát csodálkozni rajta, ha lassanként mindenben hadirend alá kerülünk s még a kenyérsütről is katonák rendelkeznek. Németországban ez már régen így van. Berlinben most lépett életbe a megszigorított kenyér-rend. Február 1-től kezdve minden felnőtt embernek 2 kiló hadi kenyér jár ki egy hétre. A kenyeret csak a hadi sütődék készíthetik és hatósági ellenőrzés mellett szolgáltatják ki 50 filléres árban (a német fillér nagyobb, mint a miénk, 50 német fillér 60 magyar fillér). Minden családfő szelvénykönyvet kap, melyen családtagjai pontosan fel vannak tüntetve. Több kenyeret senki se vehet, lisztet senki se tarthat. A zsemlyének a súlya 75 gramm; kalács, finom sütemények nincsenek többé. A szegények kedvezményes áron, sőt teljesen ingyen is kaphatnak kenyeret. Ez az utolsó pont az, mely még minket, kenyeret és tészta kedvelő magyarokat is megvigasztalhat az új rendfelől, mely nagyon valószínű, hogy hozzánk is minél hamarabb elérkezik. Minden családfő, minden gondos édesanya és háziasszony tudja, hogy az összes gondok között a kenyérszerzés gondja a legterheesebb. Igaz, hogy itt érezzük a korlátozást is a legjobban és mi már az eddigi keverési és ármeghatározási, árüfoglalási intézkedésekkel se tudtunk megbarátkozni. Nem, mert ezek a rendeletek nem voltak praktikusak. Nem a malmot kell arra felszabadítani, meg a lisztkereskedőt, hogy keverhesse a lisztet, hanem a fogyasztót kell arra rászorítani, szépszerével rábírní, hatósági sütődék felállításával, a kenyér együttes előállításával, a dolog megértésével rávezetni, hogy hadi kenyeret süssenek és fogyasszanak. Ha a felesleget idejekorán falusi, járási, országos raktárakba gyűjtöttük volna, nem lenne most kenyérgond és kenyérháború. Alapjában ma sincs, miután azonban a fogyasztás kétszeres (mert az otthon lévő készletet is felélik a hont levők s a katonaságnak is nagy mennyiség kell), jobb előrelátni és a mindennapi kenyérral takarékosan bánni, melyről ime most derült ki, hogy az összes tápszerek között a legnélkülözhetetlenebb s nem hiába jutott bele az úri imádságba, annak is a közepebe.

— **Halálozás.** A kolozsvári református kollégium előjárósága és tanári kara mély szomorúsággal tudatja, hogy Balogh Károly nyugalmazott főgimnáziumi igazgató, nyugdíjazásának negyedik esztendejében, 57 éves korában, 1915 január 29-én este 8 órakor Kolozsvárt elhunyt. A megboldogult 29 éven át szolgálta a legnemesebb odaadással református magyar nevelésügyünket. Nemes lélekkel kereste és találta meg kedves studiumaiban, a latin és görög irodalomban azokat az örök erkölcsi értékeket, amelyeknek segítségével szerető és tisztelő tanítványainak hosszú sorát vezette rá az erkölcsi élet igaz szeretetére. — Emléke legyen áldott, nyugalma csendes!

— **Uray Gyula itthon.** Ismerik olvasóink Uray Gyula dolgát, ki 53 éves korában beállott a haza védői közé. Olvasták, hogy egyetlen vágya az volt, hogy fegyverrel kezében védje hazáját. Elérte célját s ma már túl is van rajta. Úgy tudjuk, a duklai szorosnál, midőn rohamra mentek, puskaaggal leterített egy kozákot, de a puska széttört, abban a pillanatban ő kapott egy ütést mellére a szíve táján... azután csak a trénszekerem tért magához. Most kaptunk tőle levelet, melyből adjuk a következő sorokat: Testben, lélekben megtörve, az óriási harcéri turában teljesen kimerülve, tíz napig tartó vérhas gyötrelmeit átszenvedve, most már kezdek itthon némi kis erőre kapni. Én azon kezdtem, amin más végezni szokta. A harcérien. Ugyanis 14 napos katona koromban már kértem a harcérire kivezenylésemet. Megkaptam s azonnal káplár lettem. Amiket az ágyúszó, puskaropogás mellett, az Isten szabad ege alatt, tábortüzeknél, éjjel-nappal omló esőben, derékig érő sárban, esetakban, hegyeknek fel, völgyeknek le kimerítő marsolásokban tapasztaltam s átéltem, nem adnám egy millióért. Majd, ha tehetem és szabad lesz, megírom b. lapunknak. Most pihenek... Rengeteg gratuláló levélre kellene válaszolnom, de nincs erőm. Ölel s csókol, Derecske, 1915 január 22. igaz híved: *Uray Gyula. (T. L.)*

— **Épülnek a magyar egyházak.** A délvidéki hajdan erős magyarság újra éled. Egymásután alakulnak és megindulnak a délvidéken a régi romokon, az új betelepülések folytán a magyar református egyházak. A békésbánáti egyházmegye összeíratta a szórványokban élő, hozzánk tartozó híveket s mindenütt, ahol számuk a törvénykövetelte 700-at eléri, anyaegyházzá kívánja fejleszteni őket. Az elnökség által kidolgozott és elfogadott nagyszabású program szerint egyelőre tíz ilyen fontos hely jelöltetett ki. A tíz új egyház közül anyasítottak eddig Kevevára (lelkész Sebestyén Béla), Nagylak (lelk. Papp Géza), Módoscsávás (lelkész: . . . .) és most legközelebb *Karánsebes*. A karánsebesi egyház lelkészének kongruája 797 korona 80 fillérben állapított meg, azon szokatlan hozzáadással, hogy ezen összeg a jövőben sem lesz felemelhető. Mindenesetre szokatlan kikötés, mely azonban a törvénnyel nem ellenkezhetik. Most már nincs más hátra, mint a lelkészválasztás előkészületeit is megtenni s ez elsősorban az illető egyházmegye és az elnökség gondja, mely a délvidéki magyarság összeszedését, a magyar egyházak megépítését nemcsak tervbe vette, hanem ezt a tervet a legnehezebb viszonyok közt is szilárd kitartással megvalósítani is kész. Ezt bizonyítja a karánsebesi leányegyházunk anyaegyházzá tétele s azt a nemzetiségi vidék központjában az evangéliom s a magyarság egy újabb bástyájának a megépítése. Épülnek a délvidéken az új magyar református

egyházak s bizonyára van gond rá, hogy a régiek is megerősödjének.

— **Adomány.** A református kollégium kórháza beteg katonái számára Andrásy Kálmán, téglási ref. lelkész úr útján, egy magát megnevezni nem akaró nemes jötevő száz (100) koronát bocsátott rendelkezésére Sass Béláné úrnőnek, aki ezt folyó hó 21-én befőtteket, narancsot, süteményt, szivart és cigarettákat tartalmazó csomagok alakjában osztotta szét az összes kollégiumi betegek között. Ugyanezen kórház részére karácsony óta még a következő adományok érkeztek nevezett úrnőhöz: S. Szabó Józsefné kalácsok, befőttek és 100 darab cigarettá. Márton Imréné 1 nagy tálcza sütemény. Sz. Tóth Béláné befőttek. Csáky Jánosné 100 darab pogácsa, 10 liter bor. Tarpay Béláné sütemény, S. B.-né narancs, 300 darab cigarettá, 100 darab sütemény. N. N. 300 darab cigarettá.

— **Katona-Otthon Debrecenben.** (Miért kell s mi lesz az?) Debrecen az északi hadsereg élelmezési központja. Itt mennek át a katonáink a különböző harc-terekre. 20,000 ember körül van itt állandóan beszál-lásolva s a debreceni kórházakban 10—15,000 sebesült is elfér. Népfölkelő-, rendes- s másféle katonáktól hemzseg az utca. Egy idő óta még a bajorok is tarkítják a képet. Ennyi sok emberre fokozott gond kell és ennyi derék embert nem lehet a délutáni órákban egyedül a kávéházakra és a kocsikra utalni. Ezért adták ki a vezetők a jelszót a katonai otthon megteremtésére. Olyan barátságos, tiszta helyet akarnak, ahol a Debrecenben állomásozó katona (itt azonfelül még hitsorsosunk is) szabadságidejét eltölthetné s 1—2 órát barátságos környezetben elszórakozhatnék. Ahol vidéki lapokat, jó könyveket, sakkot, ostáblát, várjátékot találhatna, ahol levelét megírhatná s ahol neki abban segíthetnének is. Néha előadások, tea-este válthatná fel a hétköznapi rendet, melynek alapeszméje a minden kény-szerítés, mellékcél nélküli szórakozás, az elhagyott otthon bizonyos jóakarató pótlásában határozódna. Ez Otthon lenne a hely, ahol a katonák melege, világos-ságot, szórakozást, tanulságos és hasznos útbaigazítást találhatnának, ahol a város polgársága a katonaság legénységi részével is érintkezhetnék, ahol egymás, a haza és Isten iránti szeretetben erősödhetnének. Ilyennek készül a debreceni Katona-Otthon, melynek létrejövételén a polgári és katonai vezetőség s azok élén dr. Baltazár Dezső püspök fáradozik. Ismét Istennek tetsző új munka és vállalkozás és ismét ugyanazon néphez van kötve.

— **Török—magyar barátság.** Thököly alatt kezdődött, a szabadságharc leveretése után erősödött, a 70-es évek végén teljessé lett a török—magyar barátság. Akkor voltak a diszkard-átadások, Abdul Kérim indulók, szofták és a budapesti egyetemi hallgatók ölekezései és a Korvinák visszaadása. Azóta mintha halványodott volna a török—magyar barátság a lángja s szűnt volna melege. A magyar ifjúság vezetői Szücs-pátri, Tóth Béla s a többiek sárba szálltak s az egy Kunos Nácín kívül senki se volt, aki ápolta volna a régi jó viszonyt.

A balkáni háborúk alatt ismét fellobogott a régi rokonszenv. Különösen Debrecenben éreztük Meleg szót, de még némi segélyt is adtunk a török sebesültek javára. (Még török—magyar házasság is történt.) Igazi ozmán vegyülés. Egyébként lelkes felhívást bocsátottunk ki török árvák összeszedése érdekében (jelentkezett is 2 árvára Szent-Királyi Károly, de nem adtak. A töröknél nincs elhagyott gyermek.) Már készültünk a Balkán-protestáns-tételére és evangélizációra is, de a (szalma) láng ellobbant s a dolog abban maradt. Ma komolyabb alapja van már a török és magyar barátkozásnak. Közös érdek, közös ellenségek, közös törekvések, udvariaskodások és harcosoknak, a sebesülteknek részére közös gyűjtések eszközése. Eljött az ideje, hogy ez a helyzet irodalmi téren is kifejezést nyerjen s ezért csak örömmel üdvözölhetjük azt az irodalmi mozgalmat, mely Török—magyar Almanach kiadásával szolgálja a két nemzet barátkozásának szent ügyét. A nagy díszművet az Atheneum adja ki, a szerkesztés munkáját Mezey Imre fiatal orientálistánk végzi. A vállalat élén dr. Baltazár Dezső püspök áll, ki az előszót is írja. A nagy díszmunka jövedelme a Vörös-felhold céljait fogja szolgálni. Új, Istennek tetsző, időszerű vállalkozás; új munkatér, mely ismét csak dícséretére válik a tiszántúli egyházkerület agilis püspökének és Debrecennek. Új alap és adat a török—magyar nép testvéri kézfogásához, új erő a világháborúban.

— **Berlini luth. lelkész Debrecenben.** Ritka vendégünk volt a múlt héten. A berlini prot. egyházak egyik papja, Behr Richárd evang. lelkész, hétfőn délelőtt meglátogatta Debrecen-t és abban dr. Baltazár Dezső püspököt. A püspök szívesen fogadta a ritka vendéget és hosszasan, bizalmasan beszélgetett el vele. Behr Richárd rokonszenves megjelenésű, szőke, magas, csontos, kékszemű, vidám tekintetű tipikus német férfi, telve Istenben való bizodalommal, teljesen áthatva a győzelem tudatával. Debrecenbe tulajdonképpen a német Vöröskereszt sebesült szállító vonatával jött, amelynek parancsnoka s ahol nem mint lelkész, hanem mint katona szolgál. Elmondta, hogy 1400-at meghaladja a német hadseregbe rendes katonai szolgálatra bevonult prot. lelkészek és theologusok száma s hogy már több százan haltak hősi halált közülök. Csodálkozott azon, hogy itt nálunk a lelkész-jellegű egyének csaknem teljesen mentesítve vannak a katonai szolgálat alól és annál inkább méltányolta a debreceni hittanhallgató ifjak hadbavonulását. Debrecen széles utcáival s az impozáns nagytemplommal, a kollégiummal nagyon tetszett neki. Azt is megjegyezte, hogy a berlini dialektust itt jobban megértik, mint másutt, különösen a kalvinisták. Természetesen, mert a mi theologusaink nagyjára mind megfordultak Berlinben s a többek között ott tanultak a püspök, Sass Béla, dr. Ferenczy, dr. Veress és még mások is. Atadta püspökünknek Vilmos császár legújabb arcképét (tábori felvétel), mely minden szépítés nélkül tünteti fel a császár balkarjának ismeretes rövidebb voltát (ez a régebbi arcképen gondosan el volt leplezve). „Elég erős a jobbja, hogy a másik fogyatkozását is pótolhassa“ — veté ellen püspökünk. Isten által igazán erős is. Érzik súlyát ellenségeink, akikkel szemben a német hadakat, mint vezérkari főnök, ismét grót Moltke vezeti, akinek egészsége teljesen helyre állt s kinek a tehetsége még nagyobb, mint atyjáé, az I. Vilmos híres hadvezéréé. Sok érdekest mondott még Behr a német protestánsok helyzetéről; meglepte az, hogy a tiszántúli kerületben másfél millió fele jár a magyar

reformátusok száma. Szívélyes Istenhozzáddal vett tőlünk búcsút a német testvér és azt ígerte, hogy ismét felkeres bennünket.

— **Joó Miklós egyházfija.** Joó Miklósnak, a beregrákosi fiatal lelkésznek hadba vonulásáról adtunk hírt a múlt számban. Pótlólag megemlítjük, hogy a fiatal lelkész menyasszonya is a harctéren van, mint önkéntes kórházi ápoló. De ott vannak a többi beregrákosi magyar fiúk s azok között a buzgó egyházfi is, Doktor Sándor. Amint a Sebestyén Jenő leveléből olvassuk, az egyházfi srappell-lövés érte és mindkét szemévelágától megfosztotta. Olmützben, a jezsuita kórházban ápolják. Irgalmas lelkék 100 koronát adtak össze számára, de mi ez összeg s a világ minden kincse az elvesztett életért és a megvakulásért. S ez a szegény megvakult ember Istenben bízva viseli keresztjét a hazáért.

— **Hol maradt a magyar szöveg?** Magyar katolikus testvéreink azon tünődnek, hogy az Acta Apostolicae Sedis-ben közölt pápai iratokat kísérő hiteles fordítások sorozatából (fontos újítás, mert nemzeti nyelven is közli az okmányokat és elébe vág a nem Rómában készült átírásoknak), miért maradt el a magyar szöveg? Az Egyházi Közlöny tudós szerkesztősége némi-nemű kimagyarozások után kerekén kimondja, hogy „azért, mert egyrészt diplomáciánk nem domborítja ki eléggé a külföldön közjogi önállóságunkat, másrészt az a régi jó terv, hogy legalább egy tudós beneficiatus pap Rómában tartózkodjék és kizárólagos gondja legyen a magyar érdekeket képviselni, még mindig nem valósult meg. Láttuk ezt a Ne temere-nél is”. Láttuk, bizony láttuk, de ha még sem akad ilyen tudós főpap, miért nem pártolták legalább a Fraknoi tudós, beneficiatus és aldozni is tudó főpap kezdeményezéseit s miért hagyták megszűnni az általa alapított magyar-házat?

— **Orosz katonák halála.** A debreceni kórházakban sok orosz fogoly sebesült katonát ápoltak szeretetteljes gondnal. Kaptak még karácsonyi ajándékot is. Most ezek felépülvén a fogoly táborba tétettek átál. Sírva búcsúztak Debrecenről és eltávozásuk alkalmával egy Oroszországba szóló levelet adtak átál a kórház igazgatójának, amely így hangzik: Kedves testvéreink az Urban! Mi alólirottak orosz katonák, Debrecen nevű magyar városba kerültünk, ahol bennünket a legnagyobb gondossággal ápoltak. A jó bánásmódot nem tudjuk kifejezni hálánkat a magyarok iránt. Csak arra kérünk benneteket kedves testvéreink, hogy mondjátok el odahaza mindenkinek, hogy az orosz katona boldogabb a magyar fogóságban, mint békében odahaza. Ha találkoztok odahaza magyar fogoly katonákkal, emeljétek kalapot előttük, mert amilyen bátrak a harctéren, olyan nemes szívűek a tehetetlen fogoly oroszokkal szemben. Az Istenhez imádkozunk, hogy áldja meg sok boldogsággal a magyarokat. Innen elvisznek minket. Új helyünkről írni fogunk. Sebeinkből már felgyógyultunk. Hodosjuk Hahriton, Sintschuk Nikita, Todoroff Leontij, Malwenkn Ignaty, Pelschiny Ruwin, Ugali Grigorij, Sapal Anton. A levelet idősebb Pelschiny Ruwin kereskedőnek címezték a foglyok Moszkva városába.

— **Idegének bizonyossága felőlünk.** Zs. kapitány törve beszéli nyelvünket, nem nálunk született, de azért teljesen hozzá forrott a debreceni 39-es bakákhöz, hogy most, midőn maródi sorban elmaradt tőlük, vissza öhajtozik utánuk és nem győzi dicsérni őket. „A legnagyobb tűzben is oly nyugodtan menetelnek, mintha csak hadgyakorlaton volnának. Nines az a hősi feladat, melynek

megoldásánál reájuk számítva, megcsalódnék a vezetőség. *Blazek Gorny*-nál órák hosszáig egymaguk tartották fel a támadó orosz hadosztályt és testökkel fedezték parancsnokukat. „A magyar fiúk nemesak vitézek, önfeláldozók, hanem derék emberek is”. Ez Zs. kapitány hite a magyar katonáról, Isten éltesse őket.

— **Vallásos iratok.** A katonáknak vallásos iratokkal való ellátására buzgón adakoztak egyházaink. Igazán meglepő, dolog ez az ismételt s oly sokszor igénybe vett áldozatkészség. Csak most tűnik ki, hogy a mi eleink, midőn az egyház fentartását a hívek önkéntes áldozatkészségére alapították, nagyon helyesen és okosan cselekedtek. Mélyebb és hatalmasabb forrás ez, mint a köteles adózás és a kevés kongrua is. Csak az a baj, hogy nem midőn buzog. Most kiapadhatatlannak látszik. Még onnét is, ahol három éve alig termett valami, onnét is adnak. Pénzt is, terményeket is, vallásos és mindenféle iratokat is. A múlt hetekben úgy nézett ki a püspöki iroda, mint a londoni traktátust terjesztő társaságnak a főraktára. A buzgó atyák bezúditották ide a lelkészi irodák összes elrakogatott füzetes dolgait. Emleklapokat, kapott s kiadott predikációkat, a néhai egyházi könyvtár és protestáns népkönyvtár kiadványait, a Koszorú füzeteit, jegyzőkönyveket, kalendáriumokat (ezek most különösen keresettek!) s a háborúi fellendült irodalom termékeit. Különösebben értékes dolgokat küldött Bujról Andrassy Kálmán. Legmeghatóbb mégis a kis adorzáni eklézsia új templomi első istenítészetéről kiadott emlékfüzetecskéje volt, amelyet a buzgó presbiterium a hadbavonult s az új templomba már el nem juthatott katonáknak küldött el karácsonyi ajándékol. A kis füzet megindító előszavát, mely mind a hívek templom építési buzgóságát, mind a hadbavonultak iránti szeretetet vissza tükrözi ide írjuk: *Szeretteink!* Oly sokat gondolunk reátok, imádkozunk érettetek szép magyar hazánkért, jó öreg királyunkért. Eszünkben vagytok, szívünkben vagytok. Töprengtünk, mit adjunk nektek karácsonyra? Mi szegények vagyunk, testi eledelt nem küldhetünk, gyengék vagyunk, hiába mennénk, hogy felváltsunk; mit is küldjünk hát? Felépítettük kis templomunkat, már voltunk is benne, énekeltünk, imádkoztunk, halgattuk Isten ígeit, de még nem szenteltük fel, titeket megvárunk, hogy együtt ünnepeljünk, boldogan, büszkén, általatok megdicsőülve. Tudjuk, hogy lelketekben ti is itt voltatok velünk, de nem imádkozhattunk együtt, elküldjük tehát az imádságot, a beszédet, hogy olvassátok, hogy szt. Karácsony napján — ha csak tehetitek — egyre gondoljunk, lelkünk egymásra találjon. A nagy Istennek irgalma, kegyelme legyen veletek, legyen mindnyájunkkal. A nagy Isten adjon fegyvereinknek győzedelmet, nektek, nekünk dicsőséges, boldog karácsonyi ünnepeket. — Adorzán, 1914 december 5-én. Az egyháztanács.

— **Hősök halála.** Horváth János balajti ref. lelkész a legsúlyosabb csapás érte. Három, a harctéren küzdő katona fiai közül: Horváth József 11-ik honvédegyalogezredbeli tartalékos kadett-örrmester, — az északi harctéren kapott több súlyos sebében, egy prágai katonai-kórházban, forrón szerető édes anyja öt heti önfeláldozó gondozása mellett, f. évi január hó 16-án, 27 éves korában hősi halált halt. — Baróti Béla tetétleni lelkész és családja veszteségéről is részvételt kell megemlékeznünk: Baróthy István, a 12. népfölkelő gyalogezred főhadnagya, volt egri takarékpénztári főkönyvelő 1914 november 27-én, a déli harctéren hősi halált halt. Nejen és két kis árváján kívül nagyszámú rokonsága

gyászolja. Honfiúi áldozatuk kegyeletes emlékezetben marad! — Itt jegyezzük fel, hogy a Szatmár megyében is birtokos alapítványtevő Miklóssy családnak (4 katona fia szolgált egyszerre a harcmezőn) elesett a harmadik fia is, Sándor. Még egy Miklóssy fiú van életben, Gyula, az is katona. Az Úr adjon a sújtott családnak vigasztalást.

— **Elhunyt főiskolai tanuló.** Mélyen szomorodott szívvel tudatjuk szeretett jó fiunk, testvérünk, unokám, unokaöcsénk és jó rokonunk: Medgyaszay Imre, főiskolai tanuló, ifjú életének 18. évében, pár napi súlyos betegség után f. hó 22-én történt elhunytát. Kedves halottunk földi részeit folyó január hó 24-én, vasárnap d. e. fél 11 óraker fogjuk a városi kórház halottas terméből, a Nagytemplomban tartandó ima után, a Cegléd-utcai temetőben örök nyugalomra helyezni. Nyugodjanak békében porai. Bánatos szülei: Medgyaszay Gyula kúmadarasi ref. lelkész és neje Pap Szeréna. Testvérei: Szeréna és Juliska. Nagymamája: özv. Medgyaszay Sámuelné Veresmarthy Kornélia. Nagybátyja s néneje: Medgyaszay Miklós városi tanácsnok és neje Pásztor Irén gyermekeikkel. Pap Kernélia férjével dr. Sélley Imrével, Pap Zoltán nejevel Szücs Juliánnával. Keresztszülei: Helmezy Béla és neje Ruttkay Polixéna. Számos közeli és távoli rokon nevében is.

— **Élesd.** Teadélután volt a múlt vasárnap Élesden az állami iskola egyik nagytermében, az Élesden levő sebesült katonák részére az ottani „Ref. ifjúsági egylet” lelkész elnökének, a ref. lelkésznek és az egylet háborúba nem ment tagjainak közreműködésével. Mikor a sebesült katonák, mint egy 140-en a teához való süteményekkel gazdagon megrakott asztalok mellett helyet foglaltak s a terem az érdeklődő nagy közönséggel zsúfolásig megtelt: az ifjúság énekkara rázendítette a „Hymnust”, melynek elhangzása után Dávid Gyula ref. lelkész mondta el a sebesült katonákat vigasztaló, bátorító s lelkesítő s az egész közönséget megható, megnyitó beszédét. Pető Juliska egyik legkiválóbb egyleti tag adta elő ezután az elnök úrtól kapott alkalmi verses fohászát. Az ifjúság ezután „Suhog a szél Ungvár felől” kezdetű szép kuruc dalt énekelte. Ifj. Dávid Gyula sikeresen szavalta Petőfinek „Fel a szent háborúra” című hazafias versét. Ezután Szücs Márta k. a., aki a sebesülteknek egyik lelkes ápolónője, szép alkalmi dalt adott elő nagy hatással Vincze István fuvola kísérete mellett. Majd Vincze István pár jó hazafias nótát dalolt s a legnagyobb hatást akkor érte el, mikor az élesdi bakák felgyógyulás utáni bevonulásáról, s a diadalmas harc utáni hazameneteléről nótázott igen ügyesen. Legkedvesebb volt a lelkész-elnök kis fiának Dávid Mionkának szavalata, amikor Józsa Antalnak „Hej a kis kését” kezdetű költeményét adta elő nem várt kitűnő sikerrel. Ennek jó hatása alatt a „Szózat” eléneklése után, a lelkésznek vezetése alatt Kulesár Józsefné, Nagy Gáborné, Kulesár Erzsike és Margit, Gönci Klára, Pető Juliska, Kajántó Erzsike, Barabás Róza és Vági Ágnes szolgálták fel a sebesülteknek a kellemesen párologó teát. A teázás alatt Kulesár Elvira k. a. grammafónjának hangjai szórakoztatták a sebesült katonákat, akik a jó oszonna elfogyasztása után, mielőtt kórházaikba visszavonultak volna, Kovács Ferenc társuk által köszönetet mondtak az elnöknek és az ifjúságnak az ő-szórakoztatásukért és a szíves vendéglátásért. A nagy közönség szíves adományaként összegyűlt 65 koronából nemcsak e sikerült teadélután költségei fedeztettek, hanem

a fentmaradt összegből vallásos iratok rendeltetnek a sebesültek s a harc téren levő katonák részére. *Egy jelen volt.*

— **Elhunyt tanító.** Nemcsak a biharmegyei, de az egész magyarországi tanítóság szívében kelti fel a sajnó érzést az a hír, hogy Nagy Imre mezőtelegi igazgató-tanító, a biharmegyei ált. tanító-egyesület volt munkás elnöke, a múlt év decemberében 58 éves korában meghalt.

— **Előfizetési felhívás.** Előfizetést hirdetünk a XXXV-dik évfolyamába lépő Debreceni Protestáns Lapra. A nehéz időkben a régi zászlót emeljük fel újra és az alá hívogatjuk szeretettel lelkéseinket, tanárainkat, tanítóinkat, világi nagyjainkat, híveinket, egyházaikat. Ha valaha, most van szükség összetartásra, bátorításra s a kitartó védelemre. Ha valaha, most van szükség arra a szolgálatra, melyet eddig a D. P. L. is végzett. Az összetartás, a bátorítás, a védelem munkáját kívánjuk végezni a régi hívekkel, az újabb munkatársakkal, a bizonytalanságban terhes újesztendőben is. Ebben a szolgálatban lett nagy jelentőségűvé a Debreceni Protestáns Lap, elődeink kezében, e szolgálatot kívánjuk még fokozottabb erővel teljesíteni mi is a jövőben. Ez a jövő fényes, büszke, boldog lesz a magyar államra és az lesz reánk nézve, magyar protestánsokra is, ha most félre nem állunk és egész erővel a küzdelembe vetjük magunkat. Ne hagyjuk hát el egymást, lelkéseinket, egyházunkat, híveinket, akik a végvidéken most sok szorongatást szenvednek s ne hagyjuk főleg a népet s a hazát, mely most segéd-műnkre van utalva. Bizzunk, higgyünk, küzdjünk és híven kitartsunk. Szeretettel hívogatunk mindeneket erre a közös szent küzdelemre, szeretettel a Debreceni Protestáns Lap zászlaja alá is. Kérjük egyházaikat, lelkéseinket, ne hagyják el a lapot, mely sohase hagyta el ügyöket. Küldjék be nemcsak az előfizetési pénzeket, de a hátralekös hirdetési díjakat és az új iskolai tanítói hirdetéseket is. (A rendtartás szerint ezek az egyházi lapban is közzé teendők.) Szerkesztőség.

Felőszerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Pályázat.

A szeghalmi ref. egyház hadbavonuló tanítója helyett az első osztályhoz helyettes tanítót vagy tanítónőt keres. Fizetése havonként 80 kor. és 10 (tiz) korona lakbér. Az állás febr. 15-én elfoglalandó. Pályázati határidő febr. 12.

Szeghalom (Békés m.), 1915 február 1.

Az egyháztanács.

Pályázat.

A szatmári egyházmegyében fekvő kisari lelkészi állásra, melynek javadalma a következő:

1. Az egyháztagoktól, a fizetők száma szerint változólag circa 50 mm. tiszta rostált búza és parbér és szanaváltság címen circa 150 K.

2. Az egyházközségnek fele egyik évben, másik fele másik évben fizet egy pap-szekér, nyolc rudasos tiszta anyaszénát, melyet a gondnok által egyelőre kitűzendő napon tartozik ki-ki a lelkész udvarára bevinni és ott kalangya vagy kazalba rakni (száma 50—60 szekér közt változik).

3. 12 azaz tizenkét öl tüzi testfa.

4. Harminchét (37) hold 1054 □öl föld egy tagban 1200 □ölével.

5. Legelőbeli illetmény 8, azaz nyolc hold 1200 □ölével számítva.

6. Az összes földek adóját az egyház fizeti.

7. A temető $\frac{2}{3}$ részbeni haszonélvezete.

8. Stóla az egyházkerületi szabályzat szerint.

9. Természetbeni lakás 843 □öl belsőségen.

Az özvegy lelkészné 584 K beruházási igényt jelentett be.

Az állás 1915 május 1-én foglalandó el.

A pályázati kérvények az E. T. II. t.-c. 16. §-ában megjelölt okmányokkal szabályszerűen felszerelve 1915. évi március hó 1-ső napjáig küldendők be Kovács Lajos espereshez Szatmárnémetibe.

Debrecen, 1915 január 29.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A Nagytiszteletű lelkész urak és a n. é. úri közönség b. figyelmét felhívom 20 éves törv. bejegyzett ..

FÉRFI SZABÓ

cégemre (üzletemre), melyben a leg-elegánsabb angol és magyar divatu úri ruhákat, papi palástokat és fővegeket, sikkos vasuti és katonai egyenruhákat készítek.

Tartalékos tiszték, tisztjelöltek és egyéves önkéntesek teljesen előírás szerint lesznek felszerelve.

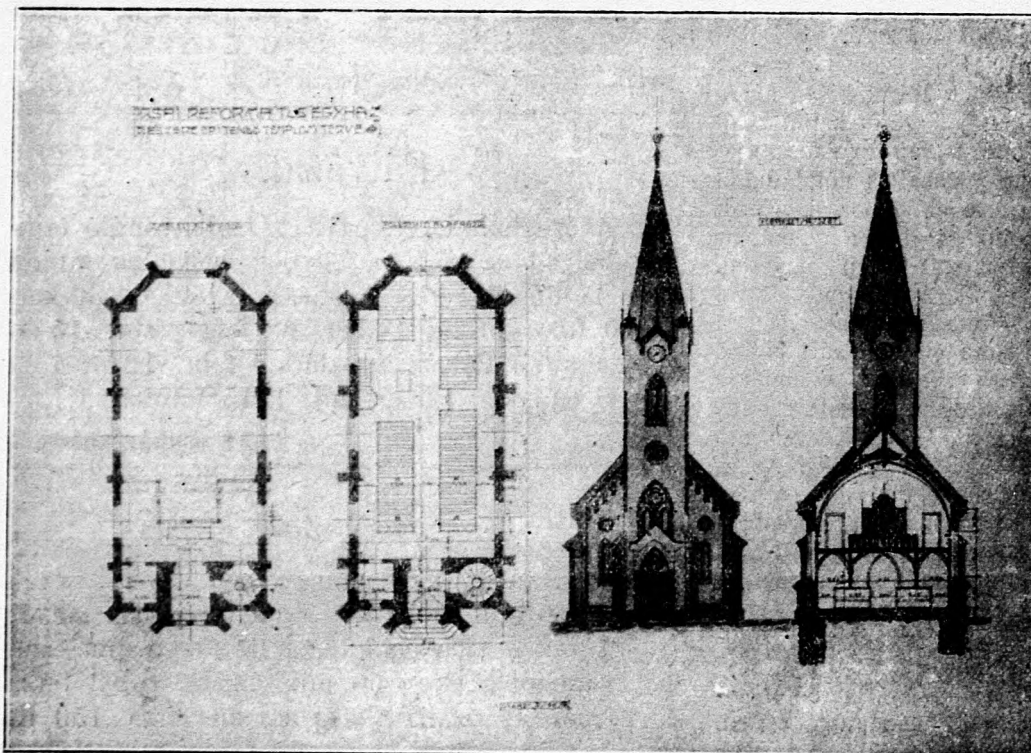
↔ Teljes tisztelettel ↔

Prelovsky András

papi, egyenruha és úri szabó

Debrecen, Kossuth-u. 4.

HOLLÓS és QUITTNER

Építésszek és építő-mesterek

Budapest

VIII., Mária-u. 11. sz.

Telefon: József 34—10.

Elvállalnak mindennemű, az építési szakba vágó munkálatokat, költségvetések készítését, építkezések keresztülvitelét, valamint régi épületek átalakítását stb. stb.

Nagy gyakorlattal bíró speciálisták templomok és iskolák tervezésében és építésében.

Szegény egyház gyülekezeteknek iskolák és templomok, valamint lelkész- és tanítói lakások terveit díjtalanul elkészítik. Adnak szakvéleményt és becsléseket végeznek. — Kívánatra személyesen is megjelennek, valamint szívesen szolgálnak szakbavágó felvilágosítással.

Építettő egyházak figyelmébe!

Templomok és iskolák
festését, templomi és
iskolai berendezések
mázolását mérsékelt
áron elvállalja

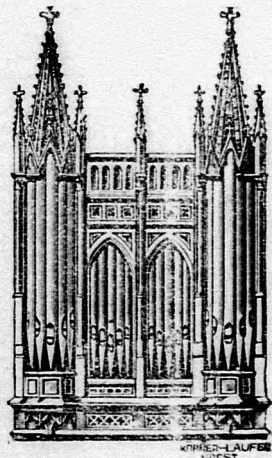
Schuller Sámuel

templom- és szobafestő vállalkozó

Debrecen, Simonffy-utca 25.

Telefonszám 806.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
országos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia
Pécs.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlja
kitűnő hang- és erős szerkezetű légnyomatu és elek-
tromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. --
Raktáron kitűnő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban

Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Löfkovits Arthur

óras, ékszerész fizlete Debrecen, Piac-u.

Egyházi készletek, keresztelő edé-
nyek, urasztali poharak, tányérok,
kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással
berendezve.

ORSZÁGH S.
és Fia

cs. és kir. udvari
szállító

RÁKOSPALOTA.
Budapest mellett

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy
diszoklevéllel” (első díj) és „Ferenc József lo-
vagrenddel”, az 1904. évi veszprémi kiállításon
„arany éremmel” (első díj), az 1906. évi kassai
kiállításon „diszoklevéllel” (első díj) kitüntetve,
azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitűnő hangu és szerkezetű, fő-
leg a legújabb légnyomatu (pneumatikai) orgo-
náikat, melyek rendkívül könnyű játékmód és
a változatok egyszerű kezelése mellett, az
időjárás minden viszontagságának ellenállnak.
Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgo-
náink készletben vannak. Eddig 700-nál több
új orgona lett szállítva. Raktáron kitűnő hangu
harmoniumok minden nagyságban. Harmoniumok
tetszésszerű rajz és változat összeállítással
rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra
díjmentesen küldetik.

ORGONA !!

Nagyvaradon, fő-utca 5/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legújabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legnedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal bírnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precízen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődéje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKUCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegtakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságaért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vas-árványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kitasát, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

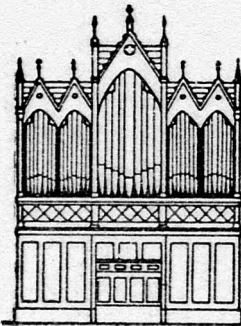
1890-ben a legnagyobb állami emmel kitüntette.

Rieger Ottó

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

Budapest, X. Szigligeti-u. 29.

császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnomású csőrendszerű (pneumatikus) tartós nemes hangu orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT“

amely mű ezidő szerint Hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatu villanyerőre berendezve. Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít.

Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

Rieger orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Király balzsam

Köszvény és csusz ellen.

Legújabb gyógyszer.

Ezen balzsam legújabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél esikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvénynél csuznál továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájjvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrót !!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszer-tára a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerethetők be.